

MAGAZINE

VOOR PEDAGOGISCHE PROFESSIONALS KIND EN EDUCATIE

HOGESCHOOL KPZ

VEERKRACHT

NUMMER
03
DEC 2022

**THINK
OUTSIDE DE
SCHOOLMUREN**

**SAMEN
TAALKRACHTIG
VERBINDEN**

INHOUD

4 **SAMEN TAALKRACHTIG VERBINDEN MET DE INZET VAN TEKSTLOZE PRENTENBOEKEN**

LOTTE MENSINK EN
WENCKJE JONGSTRA

14 **INTERNATIONALE MINOR HOGESCHOOL KPZ** 'Erasmus in the country of bicycles, cheese, tulips and rain.'

TIMON KOSTER EN JEROEN
VOORHORST

10 **THINK OUTSIDE DE SCHOOL- MUREN**

LIANNE POST -
VAN DE KRAATS

26 **OPLOSSINGS- GERICHT DENKEN BIJ AANPAK LERAREN- TEKORT**

MARIJKE BERTU

EN VERDER...

**(W)elke leraar
leest dit?!**
6

**Differentiatie-
vaardigheden:
ontwikkel ze!**
16

**Vakoverstijgend
werken of niet?**
19

**Wat is het doel?
Geschiedenis op
de basisschool**
32

**De RAP, dat zijn
wij**
35

**Perfectionisme
en creativiteit**
36

Agenda
39

Portret
ACHTERZIJDE

BESTE LEZER,

Een goed gevulde *Veerkracht* met een grote diversiteit aan bijdragen. We nemen je mee in een boek dat ogen opent en mythes wil ontrafelen: 35 mythes over leren en onderwijs. De auteurs kijken kritisch naar mythes in het onderwijs; ze worden ontkracht, bevestigd of genuanceerd op basis wetenschappelijke bewijzen. Er zitten echte eyeopeners tussen.

In het midden vind je een tool voor docenten WO, ontwikkeld door de Kenniskring Wereldgericht Onderwijs. Een hulpmiddel om in gesprek te gaan over Wereldoriëntatie en welk type docent jij bent. Mooi dat een dergelijke tool met elkaar en voor elkaar ontwikkeld is.

Meer interessante kost vind je in de bijdrage over de inzet van tekstloze prentenboeken in de school- en thuisomgeving om zodoende het educatief partnerschap met ouders te versterken. Het associate lectoraat Taalstimulering van Hogeschool KPZ start een project met partners in de praktijk om een aanpak te ontwikkelen.

Onderzoekers van Hogeschool KPZ hebben in samenwerking met de UT onderzoek gedaan naar differentievaardigheden. De inzichten uit dat onderzoek zijn verwoord in het boek *Differentiëren in 5, 4, 3...* en het ADAPT-instrument is ontwikkeld. ADAPT helpt je om differentievaardigheden te scoren, als self assessment of met je collega's. ADAPT is online beschikbaar.

Ook aandacht voor het interprofessioneel samenwerken en hoe studenten in interprofessionele leerteams grenscompetenties leren. Het artikel geeft een aantal aandachtspunten die van belang zijn bij het starten met een interprofessioneel leerteam. Met interprofessioneel samenwerken kan tegemoet worden gekomen aan anders organiseren. We weten vanuit alle ervaringen uit de RAP dat er veel mogelijkheden zijn om anders te organiseren. Een praktijkvoorbeeld wordt verteld.

En last en zeker niet least, zetten we de internationale minor Outdoor Education for World Citizenship in het zonnetje. Een nieuwe minor die afgelopen jaar voor het eerst is uitgevoerd: een goed gevulde groep Nederlandse en internationale studenten die aan de slag gaan met buitenonderwijs en de SDG's.

Te veel om op te noemen. Mooi leesvoer voor onder de kerstboom. Via deze weg wensen we je een ontspannen vakantie, fijne feestdagen en een goede start van 2023.

Veel leesplezier!

De redactie van *Veerkracht*

TIP DE REDACTIE

Heb je suggesties of opmerkingen? Laat het ons weten en mail naar veerkracht@kpz.nl

SAMEN TAALKRACHTIG VERBINDEN MET DE INZET VAN TEKSTLOZE PRENTENBOEKEN

Co-creatie in de gemeente Zwolle op het gebied van taalstimulering

Het associate lectoraat Taalstimulering van Hogeschool KPZ heeft expertise op het gebied van de inzet van jeugdliteratuur in de leer- en ontwikkelprocessen van opgroeiende kinderen. Vanaf oktober dit jaar starten drie basisscholen, Travers Welzijn, ouders en het associate lectoraat een gezamenlijk project omtrent tekstloze prentenboeken. Het project is mede gefinancierd door het actieprogramma Tel mee met taal.

In het project ontwikkelen de partners vanaf komend schooljaar een aanpak waarbij tekstloze prentenboeken in de school- en thuisomgeving ingezet worden om het educatief partnerschap met ouders te versterken en bij te dragen aan de taalstimulering op school en in het educatieve thuismilieu. Onderdelen van de aanpak zijn tutorlezen en herhaald lezen in meerdere talen. De betrokken scholen zijn: obs De Wieden, obs De Springplank (beide van Stichting Openbaar Onderwijs Zwolle) en op cbs Het Stroomdal (Vivente Stichting voor christelijk primair onderwijs). Deze scholen hebben zich aangediend, omdat ze onderwijs verzorgen aan een relatief hoog aantal kinderen van ouders met een andere eerste taal dan Nederlands.

Hogeschool KPZ heeft expertise op het gebied van tekstloze prentenboeken. Het gaat hierbij om boeken zonder tekst, maar met een verhaallijn. Er zijn de laatste jaren nationaal en internationaal steeds meer van dit type boeken verschenen en ook bekroond om hun artistieke en/of maatschappelijk/culturele waarde.

Toch worden ze zelden benut in het onderwijs. Dit is jammer, want het samen lezen van tekstloze prentenboeken is effectief bij taalstimulering, zowel in een onderwijssetting als in de thuisomgeving. Kinderen worden door deze boeken veel meer uitgelokt tot gesprek, vooral wanneer veel vrije spreekruimte geboden wordt. Dit biedt de gelegenheid om mondelinge taalvaardigheid te ontwikkelen. De kinderen leren daarnaast preciezer te kijken naar de illustraties en ze leren beeldaspecten in relatie te brengen met de ontwikkeling van het verhaal. In de beeldcultuur waarin we leven is, naast begrijpend lezen, het begrijpend kijken essentieel ('visueel geletterd zijn').

Onderzoek laat meer mogelijke voordelen zien van tekstloze prentenboeken, zoals het verhogen van inlevingsvermogen, het redeneren en versterken van de leesmotivatie in de thuissfeer.

Tekstloze prentenboeken hebben geen taalgrenzen, waardoor er kansen ontstaan. Ten eerste zijn ze uitermate geschikt om in te zetten in de thuisomgeving van kinderen met een migratieachtergrond. Dit gebeurt echter nauwelijks in Nederland. Uit recent onderzoek blijkt dat het inzetten van dezelfde prentenboeken in school- en thuisomgeving, het herhaald lezen, de taalontwikkeling versterkt. Ten tweede lenen de internationaal uitgegeven boeken zich om ingezet te worden in het Nederlandse onderwijs, waardoor lezers meer vensters op de wereld krijgen. Tekstloze prentenboeken zijn ondanks alle voordelen die ze bieden voor vele professionals nog tamelijk onbekend en soms ook onbemind. De tekstloze prentenboeken die in het project ingezet gaan worden komen uit het nationale en internationale repertoire en kennen een diversiteit aan thematiek. Het gaat om boeken met prikkelende verhaallijnen en boeiende maatschappelijke thema's, ongeacht de leeftijd van de lezer.

We werken bewust samen in dit project. Het effectief en efficiënt inzetten van dit type boeken in beide leefwerelden van het kind vraagt om een interprofessionele samenwerking, waarin de expertise van onderzoekers, welzijnswerkers, leraren en ouders gebundeld wordt. De ambitie is de taal van alle ouders en kinderen te ontwikkelen door de verschillende leefwerelden van kinderen te verbinden (school-thuis) en het educatieve thuismilieu te versterken vanuit het principe van 'translanguaging': vanuit een positieve houding ten opzichte van meertaligheid, de meertaligheid benutten en zo de taalontwikkeling van alle betrokkenen versterken. Op deze wijze wordt recht gedaan aan de identiteit van kind en ouder; dit zijn belangrijke voorwaarden voor het leren van een nieuwe taal.

Geïnteresseerd? Stuur een mail naar het Kennis- en Innovatiecentrum van Hogeschool KPZ (kic@kpz.nl)

OVER DE AUTEURS

Wenckje Jongstra (PhD in Theoretische Linguïstiek, University Of Toronto, 2003) werkt momenteel bij het Kennis- en Innovatiecentrum van Hogeschool KPZ als associate lector en programmaleider van het programma Taalstimulering. **Agnes van der Beek** is hogeschooldocent Taal op Hogeschool KPZ. **Lotte Mensink** is junior onderzoeker bij het associate lectoraat Taalstimulering van Hogeschool KPZ

(W)ELKE LERAAR LEEST DIT?

JONGENS ZIJN SLIMMER DAN MEISJES

MYTHES DOORBREKEN EN KRITISCH LEREN DENKEN

Je hebt bij het lezen van de titel van dit artikel hopelijk je vraagtekens gezet. Je weet dat niet **alle** jongens slimmer zijn dan **alle** meisjes. Het is geen algemene waarheid. Toch heeft het je aandacht gegrepen, want je bent immers dit artikel aan het lezen. Dat was waarschijnlijk ook de gedachte van de auteurs van het boek *Jongens zijn slimmer dan meisjes*. Een controversiële titel die maakt dat mensen hun boek willen lezen.

Het boek is geschreven door drie auteurs: Pedro De Bruyckere (pedagoog en onderzoeker aan de Arteveldehogeschool in Gent), Paul Kirschner (universiteitshoogleraar onderwijspsychologie aan de Open Universiteit) en Casper Hulshof (psycholoog en docent onderwijskunde aan de Universiteit Utrecht). In hun boek kijken zij kritisch naar hardnekkige mythes in het onderwijs en ontkrachten, bevestigen of nuanceren deze op basis van wetenschappelijke bewijzen. Ze dagen je uit kritisch te kijken naar wat je al weet en leggen uit waarom deze mythes zo hardnekkig zijn.

Hier zie je de behoeftepiramide van Maslow uit 1943. Dit ziet eruit als een duidelijke grafische weergave van een theorie, toch? Een theorie waar goed over nagedacht is en waar veel onderzoek naar is gedaan. Niet alleen door Maslow zelf, maar ook door andere kritische onderzoekers. Helaas. De Bruyckere, Kirschner en Hulshof vallen gelijk met de deur in huis wanneer ze inzoomen op Maslows behoeftepiramide. De theorie klopt namelijk niet, aldus de auteurs. Zo beschrijven ze hoe Maslow zijn theorie nooit in een piramidevorm heeft gegoten en hij in de jaren zeventig de behoeftehiërarchie zelfs heeft uitgebreid tot zeven elementen. Zelf laat Maslow in 1962 weten dat hij verbaasd is dat iedereen zijn theorie kritiekloos overneemt zonder hem te testen, analyseren of bekritisieren. Toch wordt de behoeftepiramide nog steeds gebruikt als kloppende theorie. Waarom nemen mensen zoveel dingen gewoon over?

Jongens zijn slimmer dan meisjes is een must voor iedereen die betrokken is bij onderwijs, van leraren en ouders tot managers en opleidingsverantwoordelijken of onderwijs-bestuurders', staat op de achterflaptekst. Dat heeft volgens ons twee redenen: het boek is namelijk bedoeld als eyeopener; de lezer wordt zich bewust van zijn eigen (foutieve) kennis en kan deze hierop bijstellen, maar de belangrijkste boodschap van dit boek is zonder twijfel: blijf kritisch nadenken. Dit is eigenlijk een universele boodschap, maar in de context van dit boek relevant voor iedereen die met onderwijs te maken heeft.

Figuur 1. Behoefttepiramide van Maslow

Via: <https://24editor.com/de-piramide-van-maslow/>

In het boek worden 35 onderwijsmythes behandeld verdeeld over vier categorieën: mythes over leren, neuromythes, mythes over technologie in het onderwijs en mythes in onderwijsbeleid. In het boek komen allerlei actuele trends in het onderwijs voorbij, bijvoorbeeld de leerstijlen, meervoudige intelligentie en kleinere klassen. Hieronder zie je een kleine greep uit de mythes.

ALS JE ALLES KUNT OPZOEKEN, IS KENNIS ONBELANGRIJK

Alle kennis is tegenwoordig te vinden in de palm van je hand, ofwel je mobiele telefoon. Is het daarom nog wel nodig om leerlingen dingen te leren als hoe hoog de Mount Everest is en hoeveel 15 keer 6 is? Heeft de huidige generatie niet alle tools in handen om zelf kennis te vergaren? Alle kennis die we kinderen en jongeren op school willen meegeven, is inderdaad op het internet te vinden. Echter niet alles wat op internet staat is waar. We kunnen niet van kinderen en jongeren verwachten dat zij uit zichzelf, zonder voorkennis, zelfstandig de juiste informatie kiezen om te leren. Kirschner schreef in 1992: 'Wat we zien en begrijpen, wordt bepaald door wat we al weten, niet andersom.'

JONGENS ZIJN VAN NATURE BETER IN WISKUNDE DAN MEISJES

Deze mythe komt in de buurt van de titel. Voor velen waarschijnlijk herkenbaar. Jongens zouden beter zijn in wiskunde, meisjes beter in talen. Maar is dat ook wel echt zo? Ooit was er onderzoek dat dit beeld onderschreef, maar recenter onderzoek spreekt het juist tegen; meisjes scoren beter dan jongens op wiskunde. De auteurs stellen daarop een vervolgvraag: *waarom* behalen meisjes betere schoolresultaten? Voyer en Voyer (2014) stellen dat een combinatie van culturele en sociale factoren dit zou kunnen verklaren. Wanneer ouders wiskunde voor jongens als talent beschouwen en als inspanning voor meisjes wordt er door kinderen ook op deze manier naar het vak gekeken. Het gevolg: meisjes spannen zich meer in voor wiskunde, waardoor ze hogere resultaten behalen.

WE ZIJN GOED IN MULTITASKEN

Je hebt het vast wel eens gehoord: 'Jongeren en vrouwen kunnen goed multitasken.' De definitie: het bewust verschillende dingen tegelijk doen. Wat blijkt? Heel weinig mensen kunnen dit. Het lijkt soms of mensen verschillende dingen *tegelijk* doen, maar vaak is een van de handelingen dan een automatisme geworden. Of iemand kan heel snel schakelen tussen verschillende taken, waardoor het lijkt alsof ze twee dingen tegelijk doen.

Uit onderzoek is gebleken dat het tegelijk uitvoeren van taken zelfs leidt tot concentratieverlies, langere studietijden en slechtere prestaties, aldus Kirschner en Van Merriënboer (2013).

De schrijvers pleiten voor een door theorie (-ontwikkeling) gedreven onderwijswetenschap, waarbij de focus ligt op het *waarom* en niet enkel op wat werkt. Er is namelijk geen *one-size-fits-all*-aanpak in het onderwijs. Ze sporen je als lezer aan kritisch te blijven kijken naar de informatie die je tot je neemt en jezelf kritische vragen te stellen, bijvoorbeeld vermeldt de auteur bewijs en is hij objectief? Het boek is toegankelijk geschreven en heeft ruimte voor nuance.

Het gevaar van mythes proberen te ontcrachten, is dat juist door ze aandacht te geven ze nog meer geloofd worden dan eerst en de plank dus misgeslagen wordt. Ze halen een citaat van Cook en Lewandowsky (2011) aan waarin wordt beschreven wat je moet doen om zogenaamde *backfire effects* te vermijden en een effectieve ontmaskering te doen.

Ze geven drie tips: de focus van de weerlegging ligt op de feiten en niet op de mythe, de lezer moet expliciet gewaarschuwd worden wanneer ze een mythe lezen om verwarring te voorkomen en de weerlegging moet een alternatieve uitleg bevatten die de belangrijke kwaliteiten in de oorspronkelijke, verkeerde informatie verantwoordt (Cook & Lewandowsky, 2011, p.1).

Het lijkt ons passend ons artikel af te sluiten met dezelfde zin als waar de auteurs hun boek mee afsluiten: als iets te goed lijkt om waar te zijn, is het waarschijnlijk niet waar (p. 201).

LITERATUUR

- De Bruyckere, P., Kirschner, P. & Hulshof, C. (2021). *Jongens zijn slimmer dan meisjes: 35 mythes over leren en onderwijs* (10e druk). Leuven/Amsterdam: LannooCampus
- Kirschner, P.A. (1992). Epistemology, practical work, and academic skills in science education. *Science and Education*, 1, 273-299.
- Kirschner, P.A. & van Merriënboer, J.J.G. (2013). Do learners really know best? Urban legends education. *Educational Psychologist*, 48(3), 169-183
- Voyer, D., & Voyer, S.D. (2014). Gender differences in scholastic achievement: A metaanalysis. *Psychological Bulletin*, 140, 1174-1204.

OVER DE AUTEURS

Lotte Mensink en Shirine Bousaid zijn beide junior docent-onderzoekers bij het Kennis- en Innovatiecentrum van Hogeschool KPZ, waar zij verbonden zijn aan de programma's Taalstimulering (Lotte), Interprofessionele Samenwerking (Shirine) en Professionele Identiteit (beiden). Daarnaast zijn ze medeoprichters van de tThesishelpdesk.

THINK OUTSIDE DE SCHOOLMUREN

GRENSCOMPETENTIES IN INTERPROFESSIONELE LEERTEAMS

Bij interprofessioneel samenwerken (IPS) gaat het erom dat mensen met verschillende beroepen de handen ineenslaan om samen een gedeeld probleem of vraagstuk te lijf te gaan. Juist in het domein kind en educatie: iedereen in dit domein heeft ten slotte hetzelfde ultieme doel om kinderen op alle ontwikkelingsgebieden tot volle bloei te laten komen. Daarom is het van belang dat professionals uit alle werkgebieden in het domein kind en educatie meer gaan samenwerken. In de praktijk blijkt vaak dat het moeilijk is om samen te werken over de grenzen van je beroep. Dit komt omdat het domein kind en educatie sterk gespecialiseerd is en professionals elkaar buiten hun eigen praktijk zelden tot nooit tegenkomen. Daarom is het nodig dat toekomstige professionals hierin worden opgeleid. Met andere woorden: Think outside de schoolmuren!

Het Innovatiecluster Kind en Educatie wil studenten opleiden tot interprofessioneel vaardige professionals. Het verenigt hogescholen, beroepsopleiders en een breed netwerk van beroepsorganisaties. In 2019 is het project gestart om deze organisaties samen te brengen met één doel: studenten helpen competent te worden in IPS.

Studenten worden uitgenodigd om samen te werken met andere studenten vanuit verschillende onderwijsachtergronden, zoals pabo of pedagogisch (educatief) medewerker. Dit samenwerken gebeurt in de stagepraktijk in 'interprofessionele leerteams'. In dit artikel wordt ingegaan op de vraag hoe studenten die deelnemen aan deze teams interprofessionele vaardigheden ontwikkelen en welke factoren mogelijk invloed hebben op deze ontwikkeling. In een onderzoek naar interprofessionele leerteams is ingegaan op deze twee vragen en in dit artikel worden de bevindingen van dit onderzoek toegelicht.

INTERPROFESSIONEEL SAMENWERKEN

Het is steeds vaker van belang dat professionals met verschillende achtergronden de handen ineenslaan. Het gaat om IPS wanneer je actief en voor langere tijd een partnerschap aangaat met mensen met een andere baan dan jij, maar waarmee je overlappende doelen hebt. Denk bijvoorbeeld aan een leraar basisonderwijs, een vakleraar sport en een fysiotherapeut die te maken hebben met hetzelfde kind en alle drie als doel hebben dat dit kind een sprong voorwaarts maakt in zijn motorische ontwikkeling. Voor IPS is het nodig dat grenzen (zogenaamde 'boundaries') worden overgestoken.

Akkerman en Bakker (2011) leggen uit dat grenzen verschillend zijn tussen werkvelden, die ervoor zorgen dat de samenwerking niet in één keer soepel verloopt. Een voorbeeld van zo'n grens is een leraar die een maatschappelijk werker niet begrijpt door verschillen in taalgebruik en achtergrond. Voor goede interprofessionele samenwerking moet je goed om kunnen gaan met deze grenzen, daarvoor zijn zogenaamde 'grenscompetenties' nodig. Deze grenscompetenties zijn in te delen in vier categorieën: identificatie, coördinatie, reflectie en transformatie (Akkerman & Bakker 2011). De betekenis van deze categorieën wordt uitgelegd in onderstaande figuur.

ONDERZOEK NAAR DE ONTWIKKELING VAN GRENSCOMPETENTIES

Het doel van het Innovatiecluster Kind en Educatie is dus om studenten de benodigde grenscompetenties te laten ontwikkelen om interprofessioneel competent te worden. Dit wordt gedaan door studenten uit te nodigen deel te nemen aan interprofessionele leerteams, waarin studenten vanuit verschillende opleidingen in de context van hun stage regelmatig bij elkaar komen om te werken aan een probleem of vraagstuk dat speelt op alle verschillende stageplekken, zoals een taalachterstand bij kinderen.

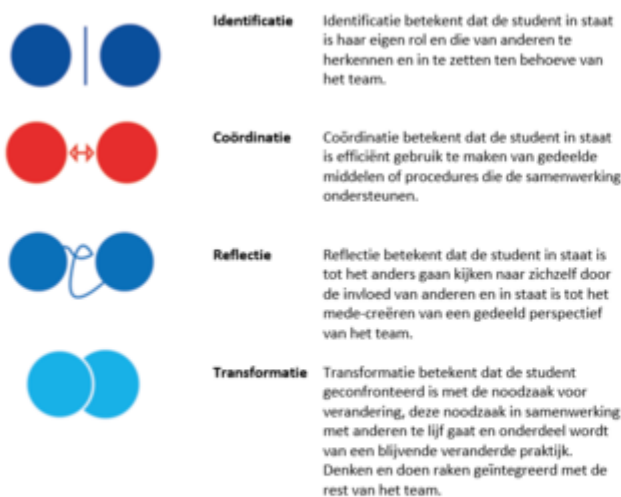
Met een onderzoek wilden we erachter komen op welke manier en in hoeverre studenten grenscompetenties ontwikkelen wanneer ze deelnemen aan interprofessionele leerteams. Daarnaast hebben we gekeken welke factoren hier volgens de studenten en begeleiders op van invloed zijn. Tijdens dit onderzoek hebben drie interprofessionele leerteams meegedaan vanuit drie verschillende organisaties. Ieder team heeft allereerst kennisgemaakt met de onderzoeker tijdens een leerteammeeting, studenten uit de teams hebben deelgenomen aan een groepsinterview en tot slot is er voor ieder team een begeleider individueel geïnterviewd.

DE ONTWIKKELING VAN STUDENTEN

Hoe en in hoeverre studenten in de leerteams grenscompetenties ontwikkelen, blijkt per team sterk te verschillen. Er zijn duidelijke verschillen tussen de drie teams. In één team werden drie van de vier grenscompetenties door alle studenten tot op zekere hoogte ontwikkeld. In een ander team lijken geen van de grenscompetenties door de studenten te zijn ontwikkeld.

Daarnaast blijken er verschillen te zijn in de mate waarin de verschillende grenscompetenties in het algemeen worden ontwikkeld door studenten. Van meest ontwikkeld naar minst ontwikkeld: identificatie, coördinatie, reflectie en transformatie.

De vier categorieën van grenscompetenties

Noot: Uitleg van grenscompetenties gebaseerd op het Multilevel Boundary Crossing Framework (Akkerman & Bruining, 2016).

Waarbij de competentie identificatie in elk team in meer of mindere mate door studenten ontwikkeld is en de competentie transformatie door geen enkele student.

Op de vraag welke factoren volgens deelnemende studenten en begeleiders van invloed zijn op de ontwikkeling van grenscompetenties werden zes factoren gevonden.

Wil je zelf een interprofessioneel leerteam beginnen? Houd dan rekening met...

1. **Studenten die van verschillende opleidingen komen**

Dit leidt tot de moeilijkheid dat studenten verschillende studie- en stagedagen hebben, terwijl de kracht van IPS ligt in het samenkomen en een relatie opbouwen. Let erop dat je in de planning rekening houdt met alle verschillende agenda's.

2. **Het belang van goede communicatie**

In de teams wordt via verschillende wegen gecommuniceerd. In het ene team wordt gebruikgemaakt van WhatsApp, terwijl in het andere team onderling gebruikgemaakt wordt van e-mail. Het communiceren via WhatsApp lijkt tot een betere ontwikkeling van studenten te leiden. In elk geval is het belangrijk om met studenten in gesprek te gaan over de manier van communiceren die het leerteam zal gaan gebruiken.

3. **Regelmaat in afspraken en dat afspraken nagekomen worden**

Grote verschillen zijn zichtbaar tussen hoe vaak leerteams afspreken. Variërend van een aantal keer per jaar, tot maandelijks tot wekelijks. Het is vooral een voorspelbaar ritme dat een positieve invloed lijkt te hebben op de ontwikkeling van studenten. Wanneer meetings vaak niet doorgaan lijkt dit samen te hangen met een lagere ontwikkeling van deelnemende studenten. Met andere woorden: spreek regelmatig af als team en zorg er samen voor dat deze afspraken nagekomen worden.

4. **De invloed van het aantal deelnemers op het hele team**

Het meest genoemde probleem is de aanwezigheid van te weinig deelnemers om daadwerkelijk interprofessioneel te kunnen samenwerken. Een begeleider legde uit dat in een klein team de afwezigheid van één of twee studenten er al toe leidt dat er niet meer interprofessioneel samengewerkt kan worden. Probeer er aan de start van je team voor te zorgen dat genoeg studenten meedoen om IPS echt te laten lukken.

5. De manier van begeleiden

Er is duidelijk verschil tussen hoe de begeleiding van de leerteams wordt aangevlogen door de verschillende begeleiders. De vorm die vooral als positief wordt ervaren, is het inzetten van het zogenaamde 'scaffolding'. Hierbij wordt de verantwoordelijkheid die studenten krijgen stap voor stap opgebouwd door de begeleider. Tijdens het begeleiden van een leerteam is het daarom belangrijk om studenten steeds meer zelf te laten doen en als begeleider een kleinere rol te gaan spelen in het proces.

6. De houding en motivatie van studenten

De houding en motivatie van studenten leidt tot zowel positieve als negatieve ontwikkelingsprocessen. De grote invloed hiervan werd benadrukt door alle deelnemende begeleiders en studenten. Als begeleider heb je de belangrijke taak om je studenten positief en gemotiveerd te houden voor het project.

VERVOLGSTAPPEN

Op basis van dit onderzoek zijn veel positieve kanten van interprofessionele leerteams voor de ontwikkeling van studenten gevonden. Dat er een team is waarin studenten drie van de vier grenscompetenties hebben ontwikkeld is natuurlijk ontzettend mooi nieuws. Dat er daarnaast ook teams zijn waarin studenten zich minder hebben ontwikkeld, leidt ertoe dat in de komende periode nagedacht gaat worden over manieren om studenten al tijdens hun opleiding kennis te laten maken met grenscompetenties.

MEER LEZEN OVER INTERPROFESSIONEEL SAMENWERKEN?

In de bundel *Een leraar met een eigen kleur* (Pauw & Jongstra, 2021) vertellen Trynke Keuning en Emma Nitert over het belang van interprofessioneel samenwerken in de praktijk. Voor een uitgebreide uitleg over dit onderzoek zie *Boundary Competencies in Interprofessional Learning Teams* (Van de Kraats, 2022). In dit artikel vind je ook een uitgebreide bronnenlijst met de onderbouwing voor alle statements uit dit artikel.

LITERATUUR

- Akkerman, S., & Bruining, T. (2016). Multilevel boundary crossing in a professional development school partnership. *Journal of the Learning Sciences*, 25(2), 240-284.
- Akkerman, S. F., & Bakker, A. (2011). Boundary crossing and boundary objects. *Review of Educational Research*, 81(2), 132-169.
- Keuning, T., & Nitert, E. (2021). Interprofessionele Samenwerking in het Domein Kind en Educatie. In I. Pauw & W. Jongstra. *Een leraar met een eigen kleur. Ontwikkeling van professionele identiteit* (pp. 121 tot 132). Gompel & Scavina.
- Van de Kraats., L. (2022). *Boundary Competencies in Interprofessional Learning Teams*. [ongepubliceerde masterscriptie]. Universiteit Twente.

OVER DE AUTEUR

Lianne Post-van de Kraats is junior docent onderzoeker bij het Kennis- en Innovatiecentrum van Hogeschool KPZ, waar ze verbonden is aan het programma Interprofessioneel Samenwerken. Daarnaast staat ze vier dagen voor de klas op nieuwkomersschool Het Palet in Almelo.

INTERNATIONALE MINOR HOGESCHOOL KPZ

'ERASMUS IN THE COUNTRY OF BICYCLES, CHEESE, TULIPS AND RAIN.'

Een nieuwe internationale minor. Dat was een langgekoesterde wens van studenten en docenten van Hogeschool KPZ. Na ruim een jaar voorbereiden en ontwikkelen was het afgelopen studiejaar zover. De eerste editie van de nieuwe minor 'Outdoor Education for World Citizens'. Dit studiejaar zal het programma wederom van start gaan en verder worden geperfectioneerd. Er wacht weer een volle klas met Nederlandse en internationale studenten op de minor, waarin buitenonderwijs en de Sustainable Development Goals (SDG's) centraal staan.

KPZ-studenten kiezen in semester zes uit een gevarieerd aanbod van nationale en internationale stages en minoren. Ze ontwikkelen een eigen kleur door te kiezen voor een specifieke verdieping. Dit kan variëren van een onderwijs gerelateerde ziekenhuisstage tot een studie in Oostenrijk. Sinds het afgelopen studiejaar behoort de KPZ-minor over buitenonderwijs tot de keuzemogelijkheden. In dit Engelstalige programma werken studenten vanuit diverse Europese landen samen en leren ze op creatieve wijze over contextrijk onderwijs in de wereld om ons heen. In essentie gaat het over het creëren van een goede balans tussen leren in de klas en leren op authentieke locaties.

Wanneer we spreken over buitenonderwijs, bestaat er nog wel eens het beeld van beestjes zoeken in de sloot en het onderhouden van een moestuin. Natuurlijk maakt natuuronderwijs deel uit van het programma, maar het gaat over meer dan dat. In dit programma komt vrijwel ieder schoolvak aan bod en worden er handvatten geboden om vanuit elke discipline contextrijk onderwijs te geven. Of de school nu naast het bos of midden in de stad staat, je kunt buiten altijd prachtige, inhoudsvolle lessen geven.

SDG'S IN HET ONDERWIJS VAN KPZ

Sustainable Development Goals zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. De SDG's zijn afgesproken door de landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties (VN). Hogeschool KPZ heeft zich samen met andere hbo-instellingen verbonden aan deze doelen en afgesproken om het een plek te geven in het onderwijs. De SDG's vormen een belangrijke onderlegger binnen het minorprogramma. Bij iedere eindopdracht binnen de diverse modules staat minimaal één SDG centraal. Op deze manier willen we maatschappelijke betrokkenheid stimuleren, studenten laten nadenken over hoe ze zich als toekomstig leraar verhouden tot deze doelen en hoe ze kinderen hiermee kunnen inspireren en raken. Daarnaast is het een mooi startpunt en input om gesprekken op gang te helpen tussen studenten met diverse culturele achtergronden.

HET PROGRAMMA

De minor telt zes modules van vijf EC's die elkaar logischerwijs opvolgen. Er zijn drie kernmodules die gaan over het lesgeven in outdoor education. De eerste richt zich op de buurt rondom de school, de tweede op diverse perspectieven in de stad en de derde op een bredere context.

Twee andere modules vormen de rode draad door het curriculum. Dat is de stage, waarin studenten de ruimte krijgen om de geleerde stof in de praktijk te brengen. Ze doen dit met een kleine studiegroep (drie personen) bestaande uit internationale en Nederlandse studenten. Op de stagescholen worden, in het Engels, buitenlessen gegeven aan kleuters tot en met de kinderen in groep acht. De module heet 'PPD and Language', waarin persoonlijke ontwikkeling, diversiteit en talen centraal staan.

Tot slot is er nog een module waar de introductieperiode en werkweken zijn inbegrepen. Hierin worden uiteenlopende contexten bezocht, zoals de grote stad (Rotterdam) en de natuurrijke omgeving (Schoorl).

TERUGBLIK OP HET EERSTE JAAR

Op een koude, natte maandagochtend, eind januari van dit jaar, zijn we begonnen met een groep van 28, enthousiaste, jonge studenten uit zeven verschillende landen. De eerste twee weken stonden met name in het teken van introductie. De studenten hebben leren fietsen, schaatsen, stamppot gegeten en de ins and outs van het wonen in Nederland

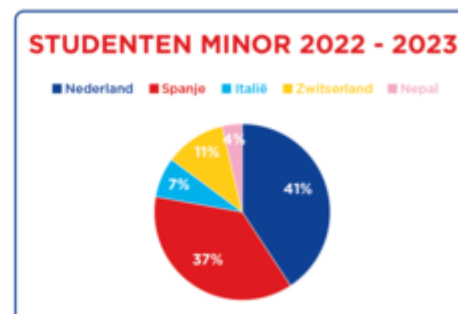
ontdekt. Alle internationale, en een enkele Nederlandse student, verbleven in Dalfsen waar ze verrassend (of vanzelfsprekend) warm welkom werden geheten. Binnen de gemeenschap in Dalfsen werden de studenten uitgenodigd om mee te spelen bij het voetbalteam, via een speciale actie te kunnen sporten in de sportschool en er zijn vele rondjes in het plaatselijke café uitgedeeld.

Deze twee introductieweken zijn essentieel gebleken voor het groepsproces binnen de minor. De studenten hebben vijf maanden lang samen opgetrokken en zijn buiten de studie om ons land gaan ontdekken. Mooi om te zien hoe een groep met totaal verschillende culturele en sociale achtergronden samen optrekt om te leren hoe ze de wereld voor een nieuwe generatie een beetje mooier kunnen maken.

We zijn trots op de toenemende interesse in de minor sinds het nieuwe programma. Zowel internationale als KPZ-studenten nemen graag deel. Dit jaar hebben we met 30 studenten vanuit vijf (mogelijk zes) landen een volle klas. In de toekomst voorzien we een grotere groei van zowel internationale als Nederlandse studenten.

OVER DE AUTEURS

Timon Koster is Beleidsmedewerker Internationalisering en coördinator internationale minor op Hogeschool KPZ. **Jeroen Voorhorst** is Hogeschooldocent muziek en coördinator internationale minor op Hogeschool KPZ.

DIFFERENTIATIEVAARDIGHEDEN: ONTWIKKEL ZE!

Of je een starter bent of al meer ervaring hebt, omgaan met de verschillen tussen leerlingen in je klas is voor vrijwel iedere leraar een grote uitdaging. Hoe zorg je ervoor dat alle leerlingen een zo'n kansrijk mogelijke ontwikkeling doormaken? Hoe zorg je ervoor dat alle leerlingen in je klas de taal- en rekendoelen halen en ze ook allemaal uitgedaagd worden? Het onderzoek dat Hogeschool KPZ samen met de Universiteit Twente doet naar differentiëren heeft al veel bruikbare inzichten opgeleverd waarover eerder in o.a. ***Veerkracht*** is geschreven: om goed te differentiëren tijdens de les zijn een goede periode- en blokvoorbereiding en een goede lesvoorbereiding essentieel, daarnaast gebruik je voor iedere les de evaluatie van de voorgaande les om je onderwijs goed te kunnen afstemmen.

Uit de vele lesobservaties en interviews met leraren is gebleken dat vijf principes kenmerkend zijn voor goede differentiatie:

1. doelgericht werken;
2. voortdurend monitoren;
3. alle leerlingen uitdagen;
4. instructie én verwerking afstemmen;
5. zelfregulatie stimuleren.

In het boek *Differentiëren in 5, 4, 3...* worden de inzichten uit dit onderzoek met veel praktijkvoorbeelden geïllustreerd. Aanvullend op dit onderzoek is het ADAPT-instrument ontwikkeld. Dit instrument is op verschillende manieren te gebruiken voor het zicht krijgen op en ontwikkelen van differentiatievaardigheden, en is gratis online beschikbaar.

Score	Omschrijving	Toelichting	Voorbeeld
1	De leerkracht monitort de begripsvorming en/of het werkproces niet of monitort oppervlakkig en/of niet doelgericht.		- De leerkracht stelt oppervlakkige vragen als: groep 5, gaat alles goed? - De leerkracht gaat pas aan het einde van de verwerkingstijd kijken bij de leerlingen.
2	De leerkracht monitort tijdens de instructie of verwerking regelmatig en doelmatig de begripsvorming en het werkproces.	Met regelmatig wordt bedoeld dat de leerkracht dit op meerdere momenten doet. Het gaat er daarnaast om dat de monitoringactiviteiten en -strategieën gericht zijn op informatie verkrijgen met betrekking tot het lesdoel.	De leerkracht loopt tijdens de verwerkingsfase een keer bij alle leerlingen langs om te controleren of ze de juiste strategie gebruiken. Bij leerlingen die hier moeite mee hebben, loopt ze nog een extra keer langs.
3	De leerkracht monitort tijdens de instructie en verwerking regelmatig en doelmatig de begripsvorming en het werkproces.		De leerkracht stelt tijdens de instructie veel vragen. Tijdens de verwerking maakt de leerkracht een aantal rondes waarbij ze alleen leerlingen helpt die het blokje op het vraagteken hebben staan.
4	De leerkracht monitort tijdens de instructie en verwerking regelmatig en doelmatig de begripsvorming en het werkproces bij leerlingen van alle niveaus.	Met alle niveaus wordt nadrukkelijk bedoeld dat de leerkracht een beeld heeft van leerlingen met verschillende niveaus. De leerkracht hoeft hiervoor niet expliciet elke leerling een vraag te stellen, maar kan op verschillende manieren monitoren.	- De leerkracht stelt veel vragen tijdens de instructie, loopt tijdens de verwerking veel rond en besteedt aandacht aan leerlingen van alle niveaus. Tussentijds bekijkt ze het dashboard van de adaptieve software om te controleren hoe ver de leerlingen zijn en hoe het gaat. - Tijdens de instructie stelt de leerkracht een vraag. De leerkracht geeft alle leerlingen denktijd vóór zij de leerling een beurt geeft. Terwijl de leerling antwoord geeft, observeert ze de reacties van alle leerlingen. Ze vraagt vervolgens een andere leerling: 'Jij bent het daar niet mee eens?' Ook tijdens de verwerking besteedt de leerkracht aandacht aan alle niveau groepen.

Begripsvorming en werkproces monitoren

Met deze indicator wordt gemeten in hoeverre de leerkracht de begripsvorming en het werkproces van leerlingen monitort. Het gaat hierbij om monitoren tijdens zowel de instructie als de verwerking. Monitoren kan op heel veel verschillende manieren, denk bijvoorbeeld aan leerlingwerk bekijken, vragen stellen, observeren, het dashboard bekijken enzovoort. Er wordt gemeten in hoeverre de leerkracht monitort en niet wat het effect is van het monitoren. Een leerkracht krijgt een hoge score als ze tijdens zowel de instructie als de verwerking regelmatig de begripsvorming en het werkproces met betrekking tot het lesdoel van leerlingen van alle niveaus monitort.

3.4

n.t.b. Er is onvoldoende informatie om te bepalen of de leerkracht de begripsvorming en het werkproces monitort.

Contact met collega's blijkt een zeer belangrijke factor bij het ontwikkelen van differentiatievaardigheden, bleek uit ons onderzoek waarin 288 basisschoollerares zijn bevestigd (Van Geel, Keuning & Safar, 2022). Met elkaar in gesprek gaan, bij elkaar in de klas kijken en feedback en ondersteuning van een intern begeleider dragen bij aan het ontwikkelen van differentiatievaardigheden. Het ADAPT-instrument kan worden ingezet om dit proces te stimuleren en faciliteren.

HOE ZIET ADAPT ERUIT?

ADAPT staat voor Assessing Differentiation in All Phases of Teaching, het is een instrument met 23 indicatoren waarmee je op een valide en betrouwbare manier zicht krijgt op differentiatievaardigheden. Je scoort ADAPT met een vierpuntsschaal waarbij score 1 'onvoldoende' is en score 4 '(zeer) goed'. Omdat differentiëren een complexe vaardigheid is, waarbij de kern zit in de mate waarin de leraar de verschillende principes toepast, is ook het *meten* van differentiatie niet eenvoudig. Je moet immers goed zicht krijgen op het denken en handelen van de leraar, in elk van de vier fases afzonderlijk maar ook in de samenhang tussen deze fases. Om de observator zo sterk mogelijk te ondersteunen bij het bepalen van een score, hebben we uitgebreide score-beschrijvingen, toelichtingen en voorbeelden toegevoegd. Uit onderzoek met 42 getrainde observatoren bleek dat de scores die zij toekennen zeer betrouwbaar zijn: verschillende observatoren komen bij dezelfde leerkracht tot dezelfde score. Bij de indicatoren in het ADAPT-instrument zit uit een uitgebreide handleiding met een toelichting over de ontwikkeling op basis van wetenschappelijk onderzoek en richtlijnen voor gebruik.

In de afbeelding zie je een volledige indicator. Links staat een toelichting op de indicator, daarnaast is aangegeven wanneer je welke score toekent, waarbij steeds het verschil met de vorige score in kleur is aangegeven. In de kolom 'toelichting' vind je aanvullende informatie waar dit nodig leek, in de laatste kolom staan per score een of meerdere voorbeelden.

HOE KUN JE ADAPT GEBRUIKEN?

Hoewel het instrument in eerste instantie werd ontwikkeld als observatie- en interviewinstrument, kregen we al snel reacties van leraren, opleiders en studenten die het instrument ook op andere manieren gebruikten. We maken daarom onderscheid in twee soorten gebruik: 'op papier' waarbij je niet naar een concrete situatie kijkt maar het instrument en de handleiding als informatiebron gebruikt, en 'in de praktijk' waarin je het instrument naast een concrete situatie legt. Beide werkwijzen kun je zowel individueel als gezamenlijk toepassen. Elk van deze manieren draagt op een eigen wijze bij aan het 'zicht krijgen' op differentiatievaardigheden.

	Op papier	In de praktijk
Individueel	Leidraad	Self-assessment
Samen	Gespreksstarter	Observatie- en interview

Je kunt de handleiding gebruiken om meer zicht te krijgen op wat differentiatie omvat en 'hoe het eruit kan zien'. Door de handleiding er als leidraad bij te houden wanneer je je periode of les voorbereidt kun je bewustere keuzes maken. Wanneer je ADAPT gebruikt om kritisch naar je eigen handelen te kijken, bijvoorbeeld door op een les te reflecteren en jezelf te scoren gebruik je het instrument als self-assessment. Dit kan je helpen om gerichte verbeterpunten voor jezelf te formuleren.

'Door gericht de handleiding te lezen, de training te volgen en lessen van andere leraren te beoordelen heb ik meer inzicht gekregen in de verschillende fases van differentiëren, de bijbehorende vaardigheden en de onderliggende principes.'

Anne, student academische pabo

'Je kunt de handleiding als een soort leidraad gebruiken bij het ontwikkelen van differentiatievaardigheden. Als iemand een 2 scoort kun je kijken naar wat er dan nodig is om een 3 te scoren en dit kun je dan proberen te implementeren.'

Yvonne, student pabo

ADAPT geef je hierbij handvatten in de score-beschrijvingen: kijk naar wat 'de volgende stap' inhoudt en bedenk hoe je hier in jouw praktijk vorm aan kunt geven.

Om een gezamenlijk kader te ontwikkelen om over differentiatie te praten en ernaar te kijken is het raadzaam ADAPT samen te bestuderen en te bespreken. Maar ook in een kleiner gezelschap kun je ADAPT als *gespreksstarter* gebruiken. Met elkaar in gesprek gaan over hoe je je onderwijs voorbereidt en vormgeeft kan bijvoorbeeld ook bijdragen aan het vergroten van je handelingsrepertoire. Tot slot kun je het instrument gebruiken om op basis van een observatie en interview scores toe te kennen. Hierbij is het van groot belang dat je alle scores toelicht, zodat je gerichte feedback kunt geven en in gesprek kunt gaan.

TRAINING

Wil je ADAPT als observatie-instrument inzetten, dan raden we aan om een training te volgen en eerst een paar keer te oefenen met scores. Zo zorg je ervoor dat je door de spreekwoordelijke 'ADAPT-bril' kijkt, wat de betrouwbaarheid van je scores vergroot. Er is een online leeromgeving in ontwikkeling, waarin alle indicatoren worden toegelicht en waar je een aantal lessen en interviews kunt bekijken om mee te oefenen. Het is het mooist om dit met meerdere collega's te doen en ook met elkaar in gesprek te gaan over hoe jullie naar situaties kijken en tot je scores komen.

Wil je hier begeleiding bij, bijvoorbeeld in de vorm van een lezing of workshop met achtergrondinformatie, of juist een training in het gebruik en bij de implementatie? Neem dan contact op met KPZnext via next@kpz.nl.

'Het is leuk om dit denkproces van de leraar uit te vragen, omdat een leraar veel dingen als automatisme doet. Soms antwoorden leraren dan ook dat zij iets niet doen, maar als je verder doorvraagt blijken zij die vaardigheid wel degelijk te beheersen. (...) Differentiëren bestaat uit zoveel meer dan dat er in een lesobservatie te zien is.'

Willemijn, student academische pabo

VERVOLGONDERZOEK

Uit ons onderzoek blijkt dat ADAPT bij gebruik door getrainde observatoren een betrouwbaar instrument is om differentiatievaardigheden in het regulier, primair onderwijs in groep 3 t/m 8 te meten. We willen in een vervolg graag onderzoeken in hoeverre dit instrument zou moeten worden aangepast voor het contact van het speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en in hoeverre deze vaardigheden ook van toepassing zijn in andere landen. Misschien wel de belangrijkste vraag in ons verdere onderzoek zal zijn: hoe en in hoeverre zorgt het gebruik van ADAPT voor het verbeteren van differentiatievaardigheden?

VERKRIJGBAAR

Het ADAPT-instrument is gratis te downloaden op www.matchproject.nl/adapt. Hier kun je je ook aanmelden voor de online training. Wil je liever een gedrukt exemplaar in een handige ringband? Dit kun je bestellen bij Uitgeverij Pica. Bestel je ook het boek *Differentiëren in 5, 4, 3...* erbij, dan krijg je combinatiekorting.

BRONNEN

Keuning, T., Van Geel, M., & Smienk-Otten, C. (2021). *Differentiëren in 5, 4, 3...* Uitgeverij Pica.

Keuning, T., Van Geel, M., & Dobbelaer, M. (2022). *ADAPT: Krijg zicht op differentiatievaardigheden*. Uitgeverij Pica.

Van Geel, M., Keuning, T., Safar, I., (2022). How teachers develop skills for implementing differentiated instruction: Helpful and hindering factors. *Teaching and Teacher Education: Leadership and Professional Development*, (1). <https://doi.org/10.1016/j.tatelp.2022.100007>

OVER DE AUTEURS

Marieke van Geel is Universitair Docent bij de Universiteit Twente en als onderzoeker verbonden aan het Kennis- en Innovatiecentrum van Hogeschool KPZ.

Trynke Keuning is kerndocent bij de master Leiderschap en Innovatie Kind en Educatie (MLIKE) en als programmaleider en onderzoeker verbonden aan het Kennis- en Innovatiecentrum van Hogeschool KPZ.

VAKOVERSTIJGEND WERKEN OF NIET?

AAN DE SLAG MET HET SCHOOLTEAM

De afgelopen jaren is in Veerkracht veel geschreven over vakoverstijgend werken binnen de wereldoriëntatie vakken. In Veerkracht van november 2021 zijn de uitkomsten van het onderzoek in de Kenniskring Wereldgericht Onderwijs gedeeld.

Uit de bevindingen van de Kenniskring Wereldgericht Onderwijs is duidelijk geworden dat vakoverstijgend werken een manier is om lessen wereldoriëntatie vorm te geven. Er is geen bewijs dat vakkenintegratie motivatie- of prestatieverhogend werkt. Ook kan of wil niet iedere leraar vakoverstijgend werken. En lesgeven op de klassieke manier hoeft niet per se slecht te zijn. Tegelijkertijd kan vakoverstijgend werken op veel scholen een uitkomst bieden. Zo zou het aan kunnen sluiten bij de wensen van leraren en leerlingen. Met name studenten in het vierde jaar van

de pabo en startende leraren lijken een voorkeur te hebben voor vakoverstijgend onderwijs.

Als laatste belangrijke uitkomst moet ook genoemd worden dat de beslissing om overstijgend te gaan werken en in welke mate, vooral een gesprek binnen het team hoort te zijn. Een gesprek op basis van visie en niet op basis van een gelikte presentatie van een uitgever van lesmateriaal. (Boonstra, 2020 & Boonstra & Wering, 2021).

AAN DE SLAG MET HET TEAM

De Kenniskring Wereldgericht Onderwijs heeft zich ten doel gesteld tools te ontwikkelen waarmee schoolteams samen het gesprek aan kunnen gaan over al dan niet, en in welke mate, een schoolteam vakoverstijgend wil werken. De conclusie dat ieder vak wekelijks apart op het rooster staat, mag worden getrokken. Tegelijkertijd is het aanbieden van wereldoriëntatie als holistisch geheel (volledig geïntegreerd) ook mogelijk.

Hiervoor heeft de kenniskring docentrollen vastgesteld (Boonstra & Wering, 2021).

Waarschijnlijk zal geen enkele docent in slechts één enkele docentrol geplaatst kunnen worden. Maar een voorkeur is meestal wel duidelijk zichtbaar. Deze rollen vormen de aanleiding om in gesprek te komen over de manier waarop een schoolteam in de toekomst wil en kan gaan werken.

TOOL OM MET ELKAAR IN GESPREK TE GAAN

De kenniskring heeft twee tools ontworpen voor het werkveld om met elkaar in gesprek te gaan; een vragenlijst en een kijkwijzer. Na verschillende testen bleek dat de vragenlijst met daarbij gespreksvragen de voorkeur had van de kenniskringleden. Aan de hand van de antwoorden kunnen leraren zichzelf scoren in de huidige situatie en de wenselijke situatie. Het is ook mogelijk om enkel de wenselijke situatie in te

Figuur 1. Docentkenmerken op basis van drie profielen

vullen. De score na afloop van de vragenlijst laat zien waar het team staat en waar het team mogelijk naar toe wenst te bewegen in de toekomst.

De tool is op verschillende scholen getest. Hieruit werd duidelijk dat het gesprek na afloop heel waardevol was. Regelmatig dachten de teamleden dezelfde taal te spreken maar bedoelden ze toch iets anders. Door in gesprek te gaan over de stand van zaken van wereldoriëntatie komt er meer duidelijkheid over de overeenkomsten en verschillen die bestaan tussen collega's.

CONCLUSIE

De vragenlijsten en kijkwijzer zijn getest met studenten op Hogeschool KPZ, wereldoriëntatie experts op Hogeschool KPZ en schoolteams. De vragenlijst en kijkwijzer werden beide als bruikbaar beoordeeld, waarbij de vragenlijst het meest toegankelijk bleek te zijn.

Het helpt teams om met elkaar in gesprek te gaan. Het helpt om keuzes te maken en inzicht te krijgen waar schoolteams staan. Deze tool is bijgevoegd in deze *Veerkracht* en kun je er zo uit halen.

BRONNEN

- Boonstra, A. (2021) *Vakkenintegratie bij wereldoriëntatie*. *Veerkracht* 18 (1). Hogeschool KPZ.
- Boonstra, A, Wering, A (2021). *Vakkenintegratie en docentprofielen*. *Veerkracht* 18 (3). Hogeschool KPZ.

Met dank aan de volgende schoolteams: Prins Johan Frisoschool in Koekange en OBS de Regenboog in Slagharen.

Met dank aan de leden van de Kenniskring Wereldgericht Onderwijs: Buddy van der Stad, Cediena van Zelst, Hubertien Kappert, Immy Voet, Jent Hadderingh en Leanne Kroes.

OVER DE AUTEURS

Andreas Boonstra was namens Hogeschool KPZ verbonden aan de Kenniskring Wereldgericht Onderwijs en werkzaam als hogeschooldocent aardrijkskunde binnen de hogeschool. Op dit moment is hij werkzaam als lecturer geography aan de ITESS van NHL Stenden Hogeschool te Groningen.

Annemarie Wering is namens Hogeschool KPZ verbonden aan de Kenniskring Wereldgericht Onderwijs en is werkzaam als hogeschooldocent aardrijkskunde binnen de hogeschool.

Er is veel mogelijk op het gebied van Wereldoriëntatieonderwijs. Dat maakt het voor scholen soms ingewikkeld om een duidelijke koers te kiezen. Deze tool zou daarbij kunnen helpen.

De tool is gebaseerd op drie profielen voor het aanbieden van het leergebied Wereldoriëntatie. De tien vragen gaan in op visie, docentgedrag, leerlinggedrag en leermiddelen. Met de tool kunnen scholen nagaan welk profiel het beste bij hun huidige en/of gewenste situatie past. Belangrijk om te vermelden is dat alle profielen gelijkwaardig zijn en hun eigen kwaliteiten hebben. In veel scholen komen de profielen in een mengvorm of naast elkaar voor.

Na het beantwoorden van de tien vragen krijg je een uitslag. Aan de hand van de uitslag kan je kijken met je team naar de overeenkomsten en verschillen om zo het gesprek over Wereldoriëntatie op jullie school aan te gaan. Vooral het in gesprek gaan met elkaar over de visie van het team is heel waardevol.

Stappen

Stap 1

Vul individueel de vragen in volgens de huidige situatie. Lees de uitslag. Let wel: geen enkele uitslag is goed of fout!

Stap 2

Vul de vragen nogmaals in, maar dan volgens de situatie zoals je deze zou wensen. Het kan zijn dat je dezelfde uitslag krijgt, maar het kan interessant zijn om te kijken of er verschillen zijn in het team tussen de huidige situatie en de wenselijke situatie.

Stap 3

Ga als team met elkaar in gesprek. Onder de uitslag staan mogelijke vragen die je met elkaar kan bespreken.

Vragen

1 Lees de onderstaande uitspraken over hoe WO gegeven kan worden. Welke uitspraak past het beste bij jou?

- A. 'Ik vind het fijn om uitleg te geven voor de klas, om zo de stof helder over te brengen en leerlingen te inspireren.'
- B. 'Ik vind het fijn om leerlingen aan het werk te zien te gaan met opdrachten die zij zelf kiezen. Ik geef tips om hen verder te helpen.'
- C. 'Ik vind het fijn om mijn klassikale uitleg te combineren met opdrachten waarbij de leerlingen aan de slag gaan en ik hen begeleid.'

2 Hoe kijk jij tegen Wereldoriëntatie aan?

- A. Een leergebied waarbij leerlingen op ontdekkingstocht gaan.
- B. Een leergebied waarbij de leerlingen hun kennis verwerken in projecten, waarbij hun vaardigheden worden versterkt.
- C. Een leergebied dat vast op het rooster staat en bij ons op school onderdeel is van een doorlopende leerlijn met kennis en vaardigheden.

3 Een leerling komt bij jou voor hulp. Hij begrijpt de opdracht niet. Welke reactie past het beste bij jou?

- A. 'Zullen we samen even kijken naar de opdracht?'
- B. 'Ik zal de opdracht nog een keer uitleggen.'
- C. 'Waar loop je precies tegenaan?'

4 Op school mag jij voor Wereldoriëntatie een nieuwe methode aanschaffen. Welke keuze zou jij maken?

- A. Ik zou een vakoverstijgende methode gaan gebruiken.
- B. Ik zou vakmethodes van aardrijkskunde, geschiedenis en natuur
- C. Ik wil geen methode gebruiken voor WO.

5 Soms ben je niet helemaal tevreden over de leermiddelen die je school gebruikt. Hoe ga je daarmee om?

- A. Ik ontwikkel graag zelf materiaal, ik heb voldoende kennis en vaardigheden om zulk materiaal te maken.
- B. Ik heb geen tijd en/of vaardigheden om materiaal zelf te ontwikkelen.
- C. Ik ga op zoek naar bestaand materiaal dat ik eventueel kan aanpassen voor mijn klas.

6 Er komt een duo met jou samenwerken in de groep. Je wilt graag een duo die hetzelfde als jou is. Welke docent uit de onderstaande uitspraken past het beste bij jou als duo?

- A. Rita: 'Ik vind de vakken van WO heel interessant en heb ook veel kennis. Deze kennis verwerk ik in inspirerende lessen.'
- B. Jeroen: 'Ik heb veel ervaring met onderzoekend en ontwerpnd leren. Volgens mij leren leerlingen zo het meeste.'
- C. Dietske: 'Ik vind het prettig om de WO lessen aan te vullen met opdrachten die ik zelf heb ontworpen.'

7 Je gaat een les van Wereldoriëntatie voorbereiden. Hoe pak jij dit aan?

- A. Ik pak de methode erbij en bekijk wat er wordt aangeraden. Op basis van de methode, mijn ervaringen en kennis geef ik de les.
- B. Ik haal inspiratie uit de methode en verschillende andere bronnen. Per les bekijk ik welke aanpak nodig is. Ik wissel instructie af met grote opdrachten.
- C. Ik bedenk wat het doel is van de les en ontwerp daarbij opdrachten waar leerlingen zelf een keuze uit kunnen maken.

8 Welke vorm van Wereldoriëntatie past het beste bij jouw visie op Wereldoriëntatie?

- A. De vakken zijn in elkaar opgegaan en niet meer afzonderlijk herkenbaar.
- B. De vakken zijn nog wel te herkennen en waar mogelijk leggen we verbanden tussen de vakken.
- C. De vakken zijn duidelijk herkenbaar in de lessen op mijn school.

9 Welke uitspraak over leerlingen bij Wereldoriëntatie sluiten het beste aan bij jouw eigen leerlingen?

- A. 'Mijn leerlingen hebben wel enige vorm van begeleiding nodig om aan het werk te gaan.'
- B. 'Mijn leerlingen kunnen zonder mijn instructie niet aan de slag.'
- C. 'Mijn leerlingen gaan meteen aan de slag. Ze kiezen zelf hun opdracht en hun manier van aanpak.'

10 Stel, je mag op jullie school Wereldoriëntatie opnieuw vormgeven. Waar kies je voor?

- A. Projecten gebaseerd op onderzoekend en ontwerpend leren
- B. Vaklessen gecombineerd met vak-overstijgende projecten
- C. Vaklessen aardrijkskunde, geschiedenis en natuur

Kijk in de tabel hieronder. Daar kan je per vraag een uitslag in kleur vinden. Tel het aantal keer dat je een kleur treft bij elkaar op. Lees vervolgens welk scenario bij jou past volgens de test.

Uitslag

	A	B	C
Vraag 1	Blauw	Rood	Geel
Vraag 2	Rood	Geel	Blauw
Vraag 3	Geel	Blauw	Rood
Vraag 4	Rood	Blauw	Geel
Vraag 5	Geel	Blauw	Rood
Vraag 6	Blauw	Rood	Geel
Vraag 7	Blauw	Geel	Rood
Vraag 8	Rood	Geel	Blauw
Vraag 9	Geel	Blauw	Rood
Vraag 10	Rood	Geel	Blauw

Huidige situatie

Aantal keer blauw:

Aantal keer geel:

Aantal keer rood:

Gewenste situatie

Aantal keer blauw:

Aantal keer geel:

Aantal keer rood:

Meeste blauw => Vertrouwd

Meeste geel => Verbindend

Meeste rood => Geïntegreerd

Vertrouwd	Verbindend	Geïntegreerd
De vakken ak, gs en na zijn duidelijk herkenbaar. De methodes zijn leidend en worden veel gebruikt. De docent is sturend in het leerproces van de leerling. Kennis van wo staat voorop. De leerling gaat zelfstandig aan de slag met opdrachten van de methode.	De vakken ak, gs en na zijn herkenbaar. De methode is één van de leermiddelen. Door middel van projecten wordt er vakoverstijgend gewerkt. De docent is begeleider van de leerling. De leerling werkt afwisselend uit de methode en aan opdrachten in groepjes.	De vakken zijn geheel geïntegreerd. Er wordt gebruikt gemaakt van zelf ontworpen materiaal. De docent is coach van de leerling. De leerling werkt langere tijd samen met anderen aan opdrachten waarbij er ruimte is voor keuzes. Onderzoekend en ontwerpend leren is belangrijk. Ook 21e eeuwse vaardigheden worden ingezet.

Mogelijke gespreksvragen voor het team:

- Herkennen de teamleden zich in de uitslag? Komen de kenmerken van het profiel overeen met de werkelijke situatie / visie op school?
- Hoe kijken de teamleden aan tegen de uitslag van de huidige situatie en wenselijke situatie?
- Welke overeenkomsten zijn er binnen de uitslagen van het team?
- Welke (opvallende) verschillen zijn er binnen de uitslagen van het team?
- Is de huidige situatie van het team wat betreft Wereldoriëntatie naar tevredenheid van het team?
- Welke (realistische) mogelijkheden zien de teamleden om de huidige situatie te veranderen in een meer wenselijke situatie?

Tool

'Welk type WO docent ben jij?'

Maak kennis. Hogeschool KPZ

OPLOSSINGSGERICHT DENKEN BIJ AANPAK LERARENTEKORT CREATIEF EN VINDINGRIJK ONDERWIJS ANDERS ORGANISEREN

Tijdens een gesprek met een bestuurder hoorde ik over een directeur die pionierswerk aan het verrichten was in de Flevopolder om de basisschool draaiende te houden. Geboeid door haar verhaal heb ik contact gelegd met de directeur Rolf Tuinman van basisschool De Kring in Lelystad. Dat er een groot lerarentekort is in het basisonderwijs, is al langer een gegeven. De oplossing die hij tot stand heeft gebracht is inspirerend.

De formatie was rond en in de loop van het schooljaar waren er personele wisselingen en langdurig zieken. De nood aan personeel was hoog en er moest daadkrachtig en oplossingsgericht worden opgetreden. Basisschool De Kring is aangesloten bij Stichting Katholiek Onderwijs (SKO). Het motto van dit bestuur 'Ontwerpers van onderwijs' sluit aan bij de uitwerking van Rolf Tuinman, met lef, passie en meesterschap.

Er waren meerdere stappen nodig om het onderwijs voort te zetten met minder leraren. De insteek werd een vierdaags lesprogramma voor groep 5 t/m 8, gebaseerd op basisvakken en één dag anders op vrijdag, maar wel echt school. Voor groep 1 t/m 4 werd niets veranderd. Onderwijs anders kon niet van de ene op de andere dag gerealiseerd worden.

In dit artikel wordt toegelicht wat 'Anders organiseren' omvat, het doel en de uitwerking hiervan bij De Kring qua inzet van ander personeel en hoe het nieuwe rooster met een breed ontwikkelingsaanbod eruit ziet, vanuit een gedegen Plan van Aanpak (PvA). Ook de ervaringen van de directeur, leerlingen, het personeel en de ouders komen aan bod.

ANDERS ORGANISEREN

Er was gelukkig al een Noodplan lerarentekort opgesteld en goedgekeurd door het Ministerie van Onderwijs. Dit gaf mogelijkheden om te experimenteren. Het onderwijs anders organiseren dan het traditionele leerstofjaarklas onderwijssysteem gebeurt al jaren. Er zijn diverse redenen om te kiezen voor een andere inrichting van het onderwijs. Deze ontwikkelingen zorgen ervoor dat er een noodzaak is om kritisch naar de organisatie te kijken en het roept fundamentele vragen op over de rol, taken, kennis en kunde van de mensen die er werken. Welke functies en taken zijn er? Wat vraagt dit van de leeromgeving en leerinhoud? Wat is de rol van de directeur? De keuze voor een andere onderwijsorganisatie is niet altijd ideologisch gedreven. Bij basisschool De Kring was de reden het acute lerarentekort en moest er snel verandering komen. De informatie die volgt is gebaseerd op gesprekken met de directeur en deels afkomstig uit het Plan van Aanpak van De Kring.

Bij de start van het schooljaar 2021-2022 was de formatie doordacht ingevuld met voldoende leraren, vakleraren, extra personeel en een interim intern begeleider. Dit werd bekostigd uit werkdrukverminderingsgelden en de gelden uit het Nationaal Programma Onderwijs (NPO). Toen de situatie in december 2021 veranderde, werd in twee weken tijd een plan uitgewerkt om de organisatie anders in te richten.

Er is nu een grote diversiteit aan studenten op vrijdag aan het werk. Er zijn studenten die de opleiding onderwijsassistent doen of hbo-communicatiewetenschappen, fysiotherapie, de lerarenopleiding Engels of een op de motoriek gerichte studie volgen. De noodzakelijke aanpassingen worden bekostigd uit de begroting en voor een deel uit de werkdrukverminderingsgelden. De studenten worden gevonden via een uitzendbureau, via 'Student voor Docent' of via eigen routes.

DOEL VAN 'ANDERS ORGANISEREN' OP BASISCHOOL DE KRING

- De continuïteit van het onderwijs zoveel mogelijk waarborgen.
- Voorkomen dat de kinderen veelvuldig naar huis moeten worden gestuurd door personeelsgebrek.
- Een dekkend onderwijsaanbod kunnen blijven bieden.
- De kwaliteit van het onderwijs (zoveel mogelijk) waarborgen en wellicht optimaliseren.

STAPPENPLAN 'ANDERS ORGANISEREN' VOOR GROEP 5 T/M 8

- Het managementteam (MT) informeren en PvA samen ontwerpen.
- Medezeggenschapsraad en het bestuur van SKO meenemen in 't plan en akkoord vragen.
- Samen vanuit flexibiliteit van het team met creatieve denkracht dagen invullen:
 - zes leraren gaan van groepen veranderen;
 - vier leraren krijgen uitbreiding van werkdagen;
 - vier leraren zijn werkzaam op andere dagen;
 - drie leraren of onderwijsondersteunend personeel krijgen andere taken.
- Materialen bestellen, speciaal voor het anders organiseren.
- Roosters aanpassen, lokalen herindelen, schema's personele inzet maken.
- Een regisseur zoeken die dit project samen met het MT kan aansturen en coördineren.

UITGANGSPUNTEN

De basisvakken (rekenen, begrijpend lezen, aanvankelijk technisch lezen, spelling en schrijven) worden gegeven door bevoegde leraren en zij-instromers. Voortgezet technisch lezen en schrijven, zaakvakken, wereldoriëntatie, creatieve vakken, wetenschap & techniek kunnen worden gegeven door niet bevoegde, wel bekwame professionals met kennis van zaken. Daarnaast kan gebruik gemaakt worden van niet-bevoegde professionals zoals externen of ouders met een specifieke hobby of vaardigheid.

KADERS OM IN TE KUNNEN WERKEN

- Het PvA voldoet aan de wettelijke vereisten ten aanzien van het onderwijsaanbod.
- Het bestuur en de MR stemmen in met het PvA.
- Er is bereidwilligheid onder medewerkers om hun werkdagen anders in te delen.
- Het PvA moet binnen de begroting passen.
- Naast een onbevoegde dient te allen tijde een bevoegde medewerker op de unit te staan.
- Het vierogen beleid. Er zijn altijd twee volwassenen die zicht hebben op dezelfde ruimte.
- Alle betrokkenen, ook externe professionals en meewerkende ouders, dienen vooraf een Verklaring Omtrent Gedrag te overhandigen.
- Voor de inzet van onbevoegden geldt de aanwezigheid van een bevoegd teamlid in de directe omgeving.

HET WEEKROOSTER VOOR DE GROEPEN 5 T/M 8

De grootste verandering is het werken met een vierdaags rooster, waarin de basisinstructies worden gegeven door de vaste groepsleraren. Op deze dagen wordt aandacht besteed aan de basisvakken. Op de vijfde dag werken de kinderen zelfstandig aan het extra inoefenen van leerstof uit hun weektaak en worden de andere vakken gepland zoals gymnastiek, muziek, culturele en kunstzinnige vorming (ckv) en wetenschap & techniek. Deze dag wordt begeleid door meerdere betrokkenen: (vak)leraren, onderwijsassistenten, studenten en ook ouders.

De leerlingen hebben op deze dag zes blokken van 45 minuten, waarbij zij steeds naar een ander lokaal gaan waar zij een activiteit krijgen aangeboden. De begeleiders houden een eigen ruimte gedurende de dag. Dit lijkt op een dag op het voortgezet onderwijs, alleen worden leerlingen bij het verplaatsen naar andere lokalen/locaties nu wel begeleid door een leraar of andere medewerker van De Kring.

Er wordt gewerkt met een klassenboek. Iedereen die met een groep gewerkt heeft noteert hier ervaringen in, info over leerlingen en aandachtspunten of vragen. Zo is op maandag de groepsleraar weer op de hoogte van de belangrijkste info.

Alle medewerkers communiceren via een groepsapp. Zo is iedereen bereikbaar en zijn knelpunten op de vijfde dag van het rooster ook vlot op te lossen. Indien nodig vindt er op vrijdag voor schooltijd afstemming plaats met alle medewerkers.

'VRIJDAG IS DE LEUKSTE DAG VAN DE WEEK. CKV VIND IK HEEL ERG LEUK EN OOK ANDERE DINGEN. ZO WEN IK OOK AL AAN DE MIDDELBARE SCHOOL. IK ZIT NU IN GROEP 6.'

DE ERVARINGEN

De verwachting was dat 90% van de kinderen de nieuwe aanpak uitstekend aankan en het wellicht ook nog wel extra leuk gaat vinden. De 10% die dit lastig vindt, wordt door een (ambulante) leraar op beide locaties (hoofdgebouw en dependance) extra begeleid of krijgt tijdelijk een andere werkplek aangeboden.

De ervaringen zijn divers en een deel van de kinderen heeft geen moeite met het nieuwe rooster. Zij ervaren zelfs voordelen. Niet voor alle kinderen is het steeds verplaatsen prettig. Voor de kinderen die dit rooster lastig vinden, wordt er afgestemd op individuele onderwijsbehoeften en zo nodig één rustige werkplek gecreëerd.

De leerlingen die het nieuwe rooster als positief ervaren geven aan dat op vrijdag gym en kvv het leukst zijn, dat ze daar meer van leren en dat ze bij zelfstandig werken nog tijd hebben om iets van taal of rekenen in te oefenen. Het steeds lopen van lokaal naar lokaal, van vak naar vak bevalt wel en vinden ze leuk. Aan het begin was het een beetje wennen, maar nu is het fijn. Er is veel afwisseling. Er zijn ook minder enthousiaste reacties. Het steeds naar een andere klas toe moeten wordt als irritant ervaren, de eigen leraar wordt gemist en steeds een andere begeleider is niet fijn. De vrijdag ervaren zij als anders, maar niet leuk.

Onderwijs anders vraagt veel van de flexibiliteit van het personeel. Een aantal is vrijwillig veranderd van werkdagen. De samenwerking en afstemming met (wisselende) collega's vraagt inzet en afstemming en dus ook tijd. Leraren willen liever niet alleen rekenen en taal geven. Ze missen het verzorgen van een breed ontwikkelingsaanbod.

**'ALS IK TE MOE WORD DAN KAN IK
NAAR MIJN EIGEN WERKPLEK GAAN.
DAN GA IK DAAR STIL WERKEN EN DAN
RUST IK WEL EEN BEETJE UIT. DAARNA
KAN IK WEL WEER MEEDOEN MET EEN
ANDER VAK.'**

De mogelijkheid om komend schooljaar vanuit het 'gewone' vijfdaagse rooster te kunnen gaan werken, is aantrekkelijk. Deze nieuwe ervaring zet wel aan tot nadenken over de meest optimale mogelijkheden om inhoud te geven aan goed onderwijs, vanuit een gedragen visie, met vakmanschap.

Ouders hebben waardering voor het oplossingsgerichte denken van de directeur. Er zijn geen groepen meer naar huis gestuurd. Wat kinderen thuis vertellen, is divers.

Een deel komt enthousiast thuis en geniet van een afwisselende vrijdag. Er zijn er ook die, volgens ouders, hier niet gelukkig van worden. Zij hebben behoefte aan ritme en regelmaat en ze zijn gehecht aan één leraar. De veelheid aan wisselende mensen in een groep geeft hen onrust.

Er zijn studenten die de kinderen nog niet zo goed kennen. Voldoende tijd voor andere vakken in de eerste vier dagen van de week zou fijn zijn. Sommige kinderen houden niet van alleen maar taal en rekenen.

In een gesprek met de directeur blijkt hoe trots hij is op de flexibiliteit van het personeel, de kinderen en de ouders. Hij volgt nauwgezet wat deze aanpak doet met eenieder. Rolf vertelt trots en enthousiast over zijn ervaringen. Alleen samen kun je zo'n klus klaren, vanuit draagvlak en gezamenlijke verantwoordelijkheid.

'Anders positioneren' is wellicht een beter passende naam, dan 'Anders organiseren'. Het omvat veel meer dan alleen het omgooien van de organisatie. Het vraagt aanpassingen in de leeromgeving, de personele inzet, groeperingsvormen en ook qua leerinhoud is het een en ander aangepast. Op vrijdag is het rooster voor jaargroepen, alleen voor wereldoriëntatie zijn er heterogene groepen samengesteld (groep 5-6 en groep 7-8). Voor wereldoriëntatie is er geen methode. Dit wordt vanuit de Kerndoelen van de Stichting Leerplan Ontwikkeling (SLO) inhoud gegeven aan de vakken aardrijkskunde, geschiedenis, natuur & techniek en de inzet en gebruik van ICT. Voor topografie is een aparte methode aangeschaft. Dit onderdeel wordt nu door een kundige onderwijsassistent in opleiding verzorgd.

De leerresultaten zijn wel wat teruggelopen. Dit is op veel scholen echter het geval na de coronawinter. Vandaar dat het nu moeilijk meetbaar is wat de leereffecten zijn van deze aanpak.

Aangezien we in het onderwijs te maken hebben met nog steeds een afrekencultuur, waarbij vooral gekeken wordt naar de opbrengsten (en die zijn toch naar beneden gegaan) én voor komend schooljaar de personele bezetting rond is, is besloten om weer vanuit het voorgaande vijfdaagse rooster onderwijs te geven.

CONCLUSIE

Afrondend kan ik concluderen dat het inspirerend is om te zien hoe er multidisciplinair pragmatische oplossingen zijn gevonden voor een complex vraagstuk. Deze ervaring heeft de school veel gebracht. Men heeft ervaren dat het anders kan. Er is nu een plan achter de hand als er weer te weinig leraren zijn. Er wordt gebruik gemaakt van waardevolle externe professionals die hun meerwaarde aantonen en normaliter in het traditionele onderwijs meer aan de zijlijn staan.

Talenten inzetten en specialisaties oppakken zal verder uitgewerkt worden. De meerwaarde van de inzet van ouders is positief ervaren. Er is een ouder die meedoet met de lessen Culturele en Kunstzinnige Vorming die nu de pabo-opleiding gaat doen. Zo levert 'Onderwijs Anders' weer een bijdrage aan het verminderen van het lerarentekort!

Voor de toekomst is het rustgevend dat er nu een plan is dat effectief is gebleken. Deze werkwijze is inspirerend voor andere scholen en geeft houvast bij het oplossen van het lerarentekort.

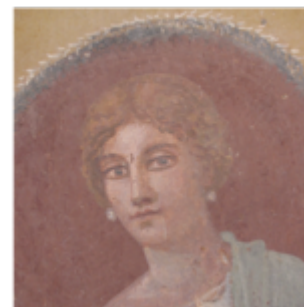
OVER DE AUTEUR

Marijke Bertu is docent Specialist Jonge Kind en trainer & procesbegeleider bij KPZnext van Hogeschool KPZ. Ze is betrokken bij de Regionale Aanpak Personeelstekort (RAP). Als Brigadier vertegenwoordigt ze Hogeschool KPZ bij Onderwijs Anders Organiseren.

WAT IS HET DOEL?

GESCHIEDENIS OP DE BASISCHOOL

Deze vraag wordt niet aan alle basisschoolvakken gesteld, maar kleeft wel aan geschiedenis. Zoals mijn moeder al zei:

‘Jongen, wat heb je aan die oude zooi?’ Ik kan me wel voorstellen dat deze vraag ook bij anderen leeft. Zeker als je verschillende schoolmethoden voor geschiedenis met elkaar vergelijkt. Er is een grote variatie in inhoud en didactiek en daarmee dus ook het te bereiken doel. Wat moet je behandelen en op welke manier? Wat zouden de leerlingen moeten kennen en kunnen? Wat is het doel van geschiedenis?

Geschiedenis is een moeilijk te vangen schoolvak. Een eerste knelpunt is dat er simpelweg te veel geschiedenis is. Wat moet je behandelen in de klas? Natuurlijk hebben we de kerndoelen, maar ook daarmee blijft de hoeveelheid stof overweldigend. Hoeveel Willems zijn er wel niet en dan hebben heel andere Willems ook nog eens hetzelfde nummer achter hun naam.

Is Karel de Grote de vader van Karel V? Je ziet door de bomen het bos niet meer en daarom gaan we ordenen en vereenvoudigen. Dit laatste veroorzaakt natuurlijk weer een nieuw probleem, want daarmee generaliseren we die prachtige verscheidenheid. In veel schoolmethodes staat een afbeelding van een Romeins huis met een vierkante ontvangsthal, inpandige snackbar en een omzuilde tuin op de achtergrond. Je zou bijna denken dat alle Romeinse huizen er zo uit zien, maar er zit net zoveel verschil tussen de huizen van de Romeinen als tussen jouw en mijn huis. Een eerste pijntje waarover later meer.

Om structuur te krijgen werken we in tijdvakken met kenmerkende aspecten. De tijdvakken met aansprekende titels als ‘monniken en ridders’ zijn een zegen. Uitgerust met pictogrammen slaan de tijdvakken een brug tussen po en vo en zorgen ze voor een overzichtelijke chronologie. Maar elk medicijn heeft bijwerkingen en die zijn er ook voor de tijdvakken.

Voor methodemakers zijn ze prettig, want de tijdvakken maken het eenvoudig de stof over het schooljaar te verdelen. Maar geschiedenis wordt op deze manier voor kinderen goochelen, want na elke vakantie stap je in een nieuw tijdvak. Plotseling zijn de Romeinse huizen verdwenen en kijken de leerlingen naar kloosters en kastelen. Waar zijn die Romeinen dan gebleven? Geschiedenis wordt daarmee een vak dat je schijnbaar niet kunt begrijpen.

Een derde knelpunt is dat de geschiedenis niet zichtbaar is vanuit het raam van het klaslokaal. Geschiedenis ligt in het verleden en moet de klas inkomen met beeldvormers. Een beeldvormer is alles wat een beeld geeft van het verleden. Een verhaal, een video, een voorwerp, een afbeelding, een tekst, enz. Hoe meer beeldvormers hoe scherper het beeld van de leerling wordt. Er wordt nogal wat gevraagd van de leraar.

GESCHIEDENIS IS VERHAAL

Met zoveel knelpunten zou je bijna het advies van mijn moeder opvolgen en wat anders gaan doen. Maar dat zou echt zonde zijn, want het vak is zo mooi! Wat je moet weten, is dat geschiedenis niet draait om jaartallen. Geschiedenis is ook geen verzameling losse gebeurtenissen.

Geschiedenis is een heel, heel lang verhaal met heel veel verhaallijnen en personages. Een verhaal van oorzaken en gevolgen die zorgen voor verandering en ook voor continuïteit. Geschiedenis lijkt wel een beetje op een speelfilm. Stel je mist het begin of je schakelt te laat terug na het reclameblok dan valt het verhaal moeilijk te volgen. Ik weet het, geschiedenis is soms niet te geloven en vaak (het is immers het verhaal van de mens) onlogisch, maar het is wel altijd te begrijpen. Als je de hele film maar uitzit. En nu naderen we het antwoord op de vraag uit de titel van dit artikel.

Er is tussen de verschillende huizen van Pompeii net zoveel verschil als tussen jouw huis en mijn huis.

IN EEN GESCHIEDENISLES MOET JE NADENKEN

Geschiedenis is een heel oud schoolvak. Het bestond al voordat er scholen waren. De Romein Cicero schreef al dat je zonder kennis van het verleden gedoemd was te dwalen en daar had hij gelijk in. Maar een geschiedenisles moet meer opleveren dan kennis. Juist door het werken met beeldvormers denken leerlingen na. Sterker nog: je leert denken dóór het verleden te bestuderen. Geschiedenis is een studie, actief en er moet wat gebeuren in de les en dan bedoel ik niet het opzoeken van antwoorden in de methodetekst.

Geschiedenis is geen onnavolgbaar goochelen met een methode, maar puzzelen van de leerling. Leerlingen moeten werken met beeldvormers, met bronnen en zo ontdekken ze verbanden en relaties. Hiermee groeit ook het zelfvertrouwen van de leerlingen, want ze ervaren dat geschiedenis te begrijpen is als ze de puzzelstukjes maar goed op elkaar laten aansluiten.

Geschiedenis is het verhaal van de mens dat door historici wordt geïnterpreteerd en beschreven. Maar geschiedenis is geen exacte wetenschap met wetmatigheden. Een appel valt altijd naar beneden, maar over de val van de Berlijnse muur zijn bibliotheken vol geschreven. En juist daarin ligt het belang van geschiedenis.

Leerlingen vormen zich een beeld van het verleden met behulp van bronnen. Ze kijken goed naar de bronnen, denken na met behulp van hoge orde denkvragen en vormen zich zo een beeld van het verleden. In de literatuur noemen we dat 'historisch denken en redeneren'.

Met goede vragen en de juiste bronnen nadenken over het verleden zorgt voor historisch bewustzijn.

Lang geleden, toen één van mijn dochters in groep 5 zat, vroeg ze me eens: 'Papa, geschiedenis is toch begrijpend lezen, maar dan uit een ander boek?' Ik kon me die reactie wel voorstellen, want zij was, net als veel leeftijdgenoten gewend geraakt aan het opzoeken van antwoorden in de tekst en ze trok de vergelijking met de toen gangbare aanpak van begrijpend lezen. Maar in een goede geschiedenisles moet je niet opzoeken, maar nadenken. Een geschiedenisles is meer dan 'knowing history'. Het doel van geschiedenis is 'doing history'.

KIJKEN DOOR DE BRIL VAN DE ANDER

En dan zijn we er nog niet, want door 'geschiedenis te doen'; door te werken met bronnen en het ontdekken van verbanden ontstaat er nog iets anders. Ik schreef hierboven al dat er bibliotheken zijn volgeschreven. Dat komt omdat de geschiedenis altijd achteraf wordt geïnterpreteerd. Door historici die er niet bij waren, die vanuit een andere tijd en andere locatie naar het verleden kijken. Zien ze het dan wel goed? In de geschiedenis noemen we dit standplaatsgebondenheid. Dus zelfs als we denken iets te weten dan nog is er ruimte voor discussie. Denk maar eens aan de oorlog in Oekraïne. Wat is de waarheid? Als leerlingen geschiedenis doen, leren ze te werken met bronnen en zien ze ook dat er verschillende perspectieven zijn. De wereld is genuanceerder dan je denkt.

Maar er zijn ook overeenkomsten; er is continuïteit. Ook de Romeinen hadden stoute kinderen die hun mooie gestucte muren bekrasten. Leuk 'laaghangend fruit'!

Dit is natuurlijk geen stof voor de middenbouw, maar multiperspectiviteit zal een belangrijke rol gaan spelen in de bovenbouw als de nieuwe kerndoelen worden ingevoerd. Buiten iedere fabriekseigenaar in de negentiende eeuw zijn arbeiders uit? Wat te doen met de Gouden Koets? Moeten we excuses maken over ons verleden? Wat is goed en wat is fout... en volgens wie dan? Hiermee raakt geschiedenis aan burgerschap. Leren dat iedereen een ander perspectief op de wereld heeft en, nog belangrijker, dat weten te accepteren lijkt mij een belangrijk doel van het onderwijs en geschiedenis kan daar een bijdrage aan leveren.

BOUWSTENEN VOOR EEN GOEDE GESCHIEDENISLES

- Dus als je een geschiedenisles gaat geven, moet je eerst nadenken over de inhoud van de les. Stel jezelf de vraag of de gekozen vakinhoud wel lestijd verdient.

- Durf te kiezen zodat de geschiedenis geen onbegrijpelijke opsomming wordt. Ga voor meer van minder, zodat je tijd hebt voor verschillende perspectieven en om de veelkleurigheid van geschiedenis te laten zien.
- Zonder beeld geen geschiedenis, met meer beeldvormers worden de pixels kleiner en komt de geschiedenis duidelijker in beeld.
- Wees kritisch op de vragen die je stelt aan de klas, maar ook op de vragen uit schoolmethodes. Laat vragen waardoor leerlingen meer opzoeken dan nadenken, weg.
- Wees ook kritisch op de vragen waarin vaardigheden worden aangeleerd. Er is niets mis met aanleren van presentatievaardigheden, maar het is geen geschiedenisdoel.

- Begin je les met een verwondermoment en besef dat het hebben van kennis de grootste stimulans is om nog meer te willen weten. Het is eerder kennis die zorgt voor leergierigheid dan andersom.
- En tot slot... werk jezelf niet het onderwijs uit. Pluk laaghangend kleinfruit (een wist-je-datje, een grej of the day) waarmee je de les opleukt, maar pak af en toe uit met een sprankelende les. Een les waarin leerlingen een geschiedenis construeren met bronnen.

In een volgende bijdrage zal Ron Meijer zo'n les laten zien die je direct kunt gebruiken in de bovenbouw. Mocht je in de tussentijd meer willen weten, neem dan contact op met Ron Meijer via r.meijer@kpz.nl.

OVER DE AUTEUR

Ron Meijer is hogeschooldocent geschiedenis op Hogeschool KPZ.

DE RAP, DAT ZIJN WIJ...

Sinds 2019 werken we als schoolbesturen (ongeveer 50 besturen in po, vo, mbo) en de Zwolse lerarenopleidingen van Hogeschool KPZ, Hogeschool Viaa, Windesheim en ArtEZ samen in de Regionale Aanpak Lerarentekort (RAL) en later de Regionale Aanpak Personeelstekort (RAP). De RAP 2020-2022 wordt met een jaar verlengd: 2022-2023. Daartoe zijn in mei de nieuwe subsidieaanvragen geschreven en ingediend en inmiddels toegekend.

Bij de start in 2019 waren de personeelstekorten in onze regio minder groot dan nu het geval is. Ieder worstelt momenteel met de bezetting en het vinden, binden en boeien van goede professionals voor ons onderwijs. Via diverse programmalijnen en activiteiten werken we in de RAP gezamenlijk aan het terugdringen van die tekorten. Dat lukt niet alleen door een grotere instroom, dat vraagt ook activiteiten voor behoud, imago van het beroep en anders organiseren van ons onderwijs. Op al die onderdelen richt de RAP zich.

Ik hoor wel eens: 'Wat levert de RAP nou op?' Een paar kwantitatieve gegevens:

- instroomloket Hatseklas.nl;
- 12.000 bezoekers van Hatseklas.nl;
- 640 geïnteresseerden die persoonlijk contact met de instroommakelaar hebben gehad;
- 300 personen meegelopen in de praktijk;
- 60 personen ingeschreven voor de opleiding;
- 15 personen gestart/starten met traineeprogramma;
- 10 personen gestart/starten met zij-instroomprogramma;
- 65 personen geschoold als starterscoach;
- 13 personen herintredersprogramma gevolgd;
- 200 geïnteresseerden op de Onderwijsbeurs;
- 60 personen volgden het oriëntatieprogramma Zin in lesgeven.

En daarnaast zijn er diverse netwerken c.q. proeftuinen, waarin geëxperimenteerd wordt met onderwijs anders organiseren, weten HR-medewerkers van onze scholen elkaar te vinden en ontwerpen zij nieuwe aanpakken. Is het genoeg? Ik weet het niet. Ben ik trots op deze resultaten? Ja zeker. Heb ik de resultaten bereikt? Nee, dat hebben jullie en wij met elkaar gedaan.

Zonder de RAL en de RAP was deze immense samenwerking tussen de schoolbesturen, de lerarenopleidingen en andere betrokkenen in de regio niet ontstaan. Het beïnvloeden van de onderwijsarbeidsmarkt doen we met elkaar, dat kan niemand en geen enkele school alleen.

Er wordt mij wel eens gevraagd: 'Wat wil je bereiken met de RAP?' Ik voel me ongemakkelijk bij die vraag, want ik kan die resultaten niet bereiken. Dat doen we met elkaar.

Met elkaar beïnvloeden we het imago van het beroep, stimuleren we carrièreswitchers om in het onderwijs te komen werken, steken we energie in het behoud van onze goede mensen, zijn we bereid ons onderwijs anders te organiseren, stimuleren we enthousiasme over ons mooie beroep en praten we daar vol trots over.

Trots op het werk dat onderwijsprofessionals dagelijks doet en wat hij/zij betekent voor kinderen en de toekomst van kinderen.

Zegt het voort. Wij zijn de RAP. Zo lossen we de vraagstukken van de tekorten op.

Ingrid Lammerse

voorzitter College van Bestuur Hogeschool KPZ en
voorzitter Stuurgroep RAP Zwolle en omgeving

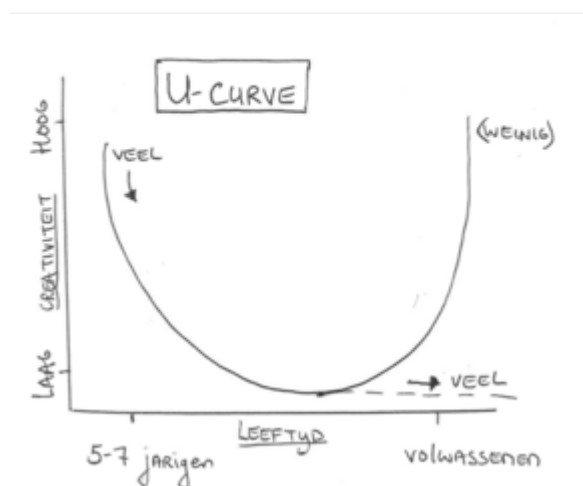
PERFECTIONISME EN CREATIVITEIT

HOE BEPAALDE OVERTUIGINGEN BELEMMEREND WERKEN IN JE BEELDENDE ONTWIKKELING

'Ik kan niet tekenen', een veelgehoorde uitspraak bij eerstejaars pabostudenten bij de eerste tekenles. Maar ook al een veelgehoorde uitspraak bij het jonge kind op de basisschool, aldus dezelfde studenten. Door deze twee verschijnselen ben ik nieuwsgierig naar het eventuele verband tussen het verlies aan creativiteit bij zowel het opgroeiende kind als de (jong)volwassene enerzijds, en het veelgehoorde lijden aan 'perfectionisme' van de pabostudent in het algemeen. Is dit zelfgediagnostiseerde 'perfectionisme' daadwerkelijk 'perfectionisme'? Of hebben ze simpelweg een onvolledig/onjuist beeld van het vak? Ondanks het risico op grove generalisatie, vervolg ik toch mijn verhaal, vooral omdat de zelfkritiek naar mijn idee al op vroege leeftijd start, en dat baart zorgen.

De U-curve (zie de figuur) geeft weer hoe de kleuter zich (in het algemeen) nog frank en vrij voelt om zich volledig in zijn eigen wereld te verliezen tot de onpeilbare dieptes van de vrije en associatieve expressie (de linker bovenkant van de U), waar in de middenbouw het kind al om zich heen kijkt en zichzelf vergelijkt ten opzichte van zijn klasgenoten. De wellicht heerlijke ervaring van het creatieve uiten kan omslaan in: 'Ik dacht dat ik goed kon tekenen, maar onvoorstelbaar, mijn buurmeisje kan daadwerkelijk tekenen, ik bak er eigenlijk niets van.' Je moet al sterk in je schoenen staan om, ondanks de hyperrealistische tekeningen met driedimensionaal effectbejag van je leeftijdgenoot, toch vrolijk door te kluderen met je eigen toch plots naïeve creaties. Hier ontstaat al een scheef beeld dat het reproduceren van de werkelijkheid het daadwerkelijke 'tekenen' is, en het minder naturalistische, of meer op de verbeelding en expressie gerichte tekenen, geen 'tekenen' is.

Richting de bovenbouw ontstaat hier doorgaans nog meer zelfkritiek door de intrede van de puberteit, waarin alle alarmbellen ten opzichte van de omgeving op scherp staan en het überhaupt een kunst is om iets van houvast te beleven aan je nog wankelende identiteitsvorming en voor sommigen pijnlijk bewustzijn in de sociale wereld. Als daar in de brugklas, waarin voor velen een comfortzone niet direct vanzelfsprekend is, ook nog een (conservatieve) docent staat die duidelijk maakt dat jouw tekenkunst eigenlijk niet de vaardigheid behelst die het zou moeten behelzen, is het plezier vaak verleden tijd geworden (men zakt nu naar de onderkant, het dal van de U). Lieve help, zo'n kind tekent nooit meer. Dan doorloopt het de middelbare school, en wellicht ook nog een mbo-opleiding, zonder ooit nog zo'n eng potlood of penseel aan te raken.

Kiest de jongere voor de pabo, dan is er opnieuw een spannend eerste jaar. Er staat weer een nieuwe docent en die heeft weer zo'n enge bak vol potloden en penselen. Witte A3-vellen staren als schreeuwende leegtes. Stel je bent die jongere: diep in je brein zit genesteld dat jij niet kan tekenen, in ieder geval niet zo goed als de mensen om je heen. En ja hoor, ook in deze klas zit weer zo'n jongeling die virtuoos het tekengerei oppakt en in een paar vlugge bewegingen de externe werkelijkheid op papier krijgt getoverd. Zuchtend zul je dan de broodnodige studiepunten binnen proberen te hengelen. Vervolgens kom je met je stage-opdrachten voor hetzelfde vuur te staan, maar zijn de rollen omgedraaid. Het kind houdt je de spiegel voor: 'Ik kan het niet'. Wat te doen? De student zegt (hopelijk) niet: 'Ach, stop er dan maar mee, het is ten slotte verschrikkelijk om je aan iets creatiefs te wagen'. Nee, het leeuwendeel van de studenten schrijft in hun verslagen dat ze het belangrijk vinden dat hun leerlingen zich creatief uiten en zich gesteund voelen in dat proces, en denken na over manieren om ze verder te helpen met hun creatieve werk. Als juf of meester wringen ze zich in bochten om het jonge kind verder te helpen, terwijl ondertussen het jonge kind in henzelf al gedooft is.

Als vakdocent op de pabo is het de uitdaging om het onvolledige beeld van het creatieve vak, of misschien zelfs de misconceptie ervan, te herstellen. Vakdocenten zullen dus studenten toegankelijk beeldonderwijs moeten aanbieden om de vrije expressie weer te bevorderen, met de uitdaging om daarnaast ook kritisch op picturale kwaliteitseisen en beeldaspecten te reflecteren. En in het verlengde daarvan: als student ben je enerzijds misschien geneigd om, omwille de pedagogische veiligheid, te stellen dat alles 'mooi, goed en uniek' is wat het kind uit de handjes wappert, anderzijds wil je vakinhoudelijk de kwaliteiten (op het niveau van het kind) naar een hoger plan tillen. Een terugkerend dilemma.

In het vierde jaar, met zo goed als startbekwame leraren, lees ik nog steeds bij het merendeel van de studenten dat het overwinnen van of het omgaan met hun 'perfectionisme' hun grootste uitdaging is. Sterker nog, dit vormt stevast een onderwerp in de PPO-lijn (Persoonlijke en Professionele Ontwikkelingslijn). 'Creativiteit' vormt hier nog steeds, of inmiddels nog heviger, de vijand. Voordat de studenten ergens aan beginnen, moet het tot op de centimeter duidelijk zijn wat er van hen verwacht wordt, wanneer en hoe en waarom, en wordt er

getwijfeld aan de haalbaarheid, het eigen kunnen en de uiteindelijke kwaliteit. En dat terwijl ze vaak zoveel kwaliteit in huis hebben. Als docent vraag ik mij af: hoort dit zelfbenoemde perfectionisme bij de typische pabo-student? Of is dit typisch voor deze generatie? Zit het in onze cultuur? Vanaf welke leeftijd ontstaat dit? Komt het voort uit onze drang tot meten en toetsen? Is minder toetsen daadwerkelijk de oplossing? Of moeten we anders toetsen? Is deze generatie te beschermd opgevoed? Of juist met teveel keuzes en teveel verwachtingen? Kunnen we zo generaliserend en causaal hierover denken? Het fenomeen is in ieder geval opvallend en mijns inziens niet te ontkennen. Het is een fenomeen waar we als pabo iets mee moeten, in relatie tot de student en het jonge kind. Overal lees je over de 'veilige leeromgeving'. Zonder die veiligheid wordt er niet geleerd. Hoe veilig willen we dit? Ten koste van wat? En als dat ten koste gaat van de kwaliteit en creativiteit van kindertekeningen, zijn we niet te veel bezig met het 'pedagogiseren' ten koste van de vakinhoud? Of ben ik nu conservatief (ja) en heeft de huidige generatie nu eenmaal meer veiligheid nodig (ongetwijfeld) en zijn de oudere generaties onveilig opgevoed met teveel vakinhoud (vast en zeker)? Ik weet het eigenlijk niet.

Het is geen, of niet alleen maar, een klaagzang. Ik geniet enorm van de doelgroep, het aan de slag gaan met jonge mensen in hun zoektocht naar vakessenties en hoe je dit kunt overbrengen. Wat het betekent om cultuurdrager te zijn. Maar er zijn -zoals gezegd- wel zorgen. Wat als het (nogmaals: zelfgediagnostiseerde) 'perfectionisme' in de toekomst alleen maar sterker beleefd wordt, en er over een paar decennia met fluwelen handschoenen fluwelen potloden op de grond worden gelegd voor wie durft, en er geen toetsen en geen criteria meer zijn, omdat alles geoorloofd is, wat betekent dit voor het onderwijsklimaat? Klimaatverandering! Pedagogische temperaturen stijgen, vakken smelten. Maar innovatief als we zijn, zullen er ook, en dat is al zichtbaar, weer andere vakken (op natuurlijke energie) ontstaan. Vernieuwend onderwijs. Overstijgend werken. Hybride leren. Maak je borst maar nat! En dan zullen sommige kinderen, de kinderen van de toekomst, toch weer opklimmen naar de rechter bovenkant van de U.

OVER DE AUTEUR

Derko Laan is schilder, schrijver en docent kunst en cultuur bij Hogeschool KPZ.

AGENDA

OPEN AVOND

WOENSDAG

8 FEBRUARI 2023

18.00 - 21.30 UUR

Locatie: Hogeschool KPZ

De open avond is voor belangstellenden voor de bachelor Leraar Basisonderwijs (voltijd, deeltijd, deeltijd verkort) en de ad Pedagogisch Educatief Professional.

OPEN DAG

ZATERDAG

1 APRIL 2023

10.00 - 13.30 UUR

Locatie: Hogeschool KPZ

De open dag is voor belangstellenden voor de bachelor Leraar Basisonderwijs (voltijd, deeltijd, deeltijd verkort) en de ad Pedagogisch Educatief Professional.

REDACTIE VEERKRACHT

Ingid Lammers
voorzitter College van Bestuur
Hogeschool KPZ

Véronique Damoiseaux
Hogeschooldocent Taal

Daniëlle Renirie
Adviseur Communicatie

Gea van der Stouwe
Adviseur Marketing en Communicatie

De verantwoordelijkheid voor de inhoud van de bijdragen ligt uitsluitend bij de desbetreffende auteur(s). De redactie is verantwoordelijk voor selectie en plaatsing. De redactie behoudt zich het recht om wijzigingen in de tekst aan te brengen. Deze wijzigingen kunnen betrekking hebben op: de inhoudelijke kwaliteit, de bruikbaarheid voor de doelgroep en de helderheid in opbouw en formulering.

DESIGN

AMAZING

VORMGEVING

Afdeling Communicatie KPZ

FOTOGRAFIE

Theo Smits: cover, p. 31
Timon Koster: p. 14, 15
Kyra de Putter: p. 26, 28, 30, 38
Ron Meijer: p. 32, 33, 34
Daniëlle Renirie: p. 35

Hogeschool KPZ
Ten Oeverstraat 68
8012 EW Zwolle
038 - 4217425
info@kpz.nl
www.kpz.nl

PORTRET

ERNST MEIJER

WOONPLAATS:	Dronten
GEBORTE DATUM:	17 oktober 1991
AFGESTUDEERD:	2016, Bachelor basisonderwijs
WERKZAAM:	SKO, Toermalijn Lelystad
LOOPBAAN:	leerkracht, bouwcoördinator, directeur

Als kind vond ik de basisschool vreselijk. Ik had echt geen intentie om later zelf meester te worden. Toch waren er op de middelbare school docenten die van mening waren dat ik het onderwijs in moest gaan. Zelf keek ik hier heel anders naar; eigenwijs als ik was, koos ik voor een studie in de handel en economie. Helaas moest ik na een aantal jaren concluderen dat ik daar niet gelukkig van werd. In het licht van 'ondernemen kun je overal en misschien moet ik juist meester worden om kinderen de fijne schooltijd te geven die ik heb gemist', heb ik de knoop doorgehakt en heb ik mij ingeschreven voor één pabo, de KPZ. Vanaf dag één heb ik genoten van het intenser beleven van de seizoenen, de humor van kinderen en de mogelijkheden om mijn ondernemende, innovatieve brein los te laten in mijn lesgeven. Ik denk met veel plezier terug aan de bijeenkomsten schrijven, kunstgeschiedenis of wo-gerelateerde vakken. De studiereizen naar Rome en Berlijn staan trouwens eenzaam bovenaan, maar dat zal iedereen

die op KPZ heeft gezeten en dit leest, begrijpen.

Al snel zag ik in mijn werk als meester dat ondernemen en lesgeven heel goed samen kan gaan. Op de Klimboom in Dronten kon ik mijn ei kwijt in het ontwerpen van lessen. Ik kon ook blootleggen hoe we zaken op school organiseerden. Samen met collega's hebben we hard gewerkt om onze school als merk (en ja, dat vraagt even een denkstapje) sterker neer te zetten. Na vijf jaar stond er een school met een doordacht en innovatief onderwijsconcept, sterke communicatie en een team dat met lef zelf onderzoek durft te doen naar het beste onderwijs.

Na prachtige jaren op de Klimboom was het tijd voor iets nieuws. Zoals ik tegen mijn kinderen zei in de groep: 'Er zijn meer scholen die een Klimboom willen worden'. In Lelystad heb ik deze uitdaging gevonden op de Toermalijn. Een vergelijkbare school met de Klimboom waar het de afgelopen jaren niet zo goed ging, met grote

uitdagingen. Denk daarbij aan

onderwijskwaliteit, financiën, gebouwbeheer en personeel. Ik ben inmiddels bijna een schooljaar verbonden aan de school en nu zelfstandig directeur van de Toermalijn. Ik durf te zeggen dat we goed op weg zijn! We hebben een nieuwe huisstijl, we gaan ons gebouw aanpakken, we verbinden sterke mensen aan ons team, werken aan een stevig pedagogisch klimaat, durven onze onderwijsstructuur en het lesaanbod volledig te herzien en tot slot worden we een IKC. Samen met het team hopen we de Toermalijn weer op de kaart te zetten, zodat ik over een paar jaar kan zeggen... 'je kunt elk kind een Toermalijn als school'.

Ik wens Hogeschool KPZ toe dat ze de kernwaarden vasthouden die voor mij doorslaggevend waren om me alleen in te schrijven op deze school. Een kleinschalig, persoonlijk, innovatief en kwalitatief hoogwaardig opleidingsinstituut.